

Književne nagrade

- IL VIAGGIO INFINITO 2003 (Italija), nagrada za kazalište
- ANGUILLARA SABAZIA CITTÀ D'ARTE 2003 (Italija), **Plaketa
Europskog parlamenta**
  - IL COVIVIO 2003 (Italija) počasna nagrada
- PREMIO RIPA GRANDE 2003 (Italija), specijalna nagrada žirija
  - PREMIO CESARE PAVESE-MARIO GORI 2003 (Italija)
    - PREMIO CARVER 2003 (Italija)
  - PREMIO LA FONTE-CITTÀ DI CASERTA 2003 (Italija)
    - PREMIO LOGOS 2003 (Italija)
    - PREMIO PHINTIA 2003 (Italija)
  - CONCORSO «VERSO IL DUEMILA» 2003 (Italija)
  - PREMIO INTERNAZIONALE NAVARO 2003 (Italija)
- PREMIO CITTÀ DI CASINO, Medaglia d'oro V.M. 2003 (Italija)
- PREMIO LETTERARIO TRIESTE – Scritture di frontiera 2003 (Italija), nagrada za kazalište
- PREMIO INTERNAZIONALE GRAN PREMIO D'AUTORE 2004 (Italija)
  - PREMIO INTERNAZIONALE DI POESIA E LETTERATURA "NUOVE LETTERE" 2003 (Italija)
  - PREMIO INTERNAZIONALE LIBRO D'ORO 2004 (Italija)
  - CONCORSO LETTERARIO NAZIONALE "SAN MAURELIO" 2004 (Italija)
    - PREMIO LETTERARIO INTERNAZIONALE CITTÀ DI MONCALIERI 2004 (Italija)
- PREMIO EUROPEO «VIA FRANCIGENA» 2004 (Italija), nagrada za kazalište
  - PREMIO “Nicola Martucci - Città di Valenzano” 2004 (Italija)
    - PREMIO «LIBRO DI SUCCESSO INTERNAZIONALE» 2004 (Italija)
  - PREMIO LETTERARIO NAZIONALE «PICENA» 2004 (Italija)
  - PREMIO LETTERARIO NAZIONALE «Santa Margherita Ligure – Franco Delpino» 2004 (Italija)
  - PREMIO INTERNAZIONALE «BORGO DEGLI ARTISTI» 2004 (Italija)
  - CONCORSO BIENNALE CULTURALE ACCADEMIA "TERRA DEL VESUVIO" 2004 (Italija)
  - PREMIO INTERNAZIONALE "Firenze, Capitale d' Europa" 2004 (Italija)
    - CONCORSO "SAN MAURELIO" 2004 (Italija)

Balkanski rulet

Libro, Hrvatska, 2002, ISBN 953-6966-06-9

Faraeditore, Italija, 2003, ISBN 8887808236

Fouqué Literaturverlag, Njemačka, 2003, ISBN 3-8267-5395-X

Spuyten Duyvil, NY, USA, 2004, ISBN 0-9720662-7-6

Media Art Service International, 2004, SCG, ISBN 86-904815-5-9

«Netko je rekao: Ako Pariz bude uništen, izgubit ću želju da budem Europljanin. Grad svjetlosti nije uništen: on se ugasio. Pustinja starog kamenja bez duše, groblje...»

Bilo koja danguba mogla je ove lipanjske večeri biti ozarena srećom koju rađa zalazak sunca nad Saint-Germain-des-Présom, opojno gibanje svjetine od Slavoluka do Chevaux de Marlyja, stoljeća veličine, bijede, mudrosti, tragove kojih je nosio lik ove prijestolnice, prijaznije i ponosnije od bilo koje druge. Bilo koja danguba, ali ne i osvajač...

Ne osvajaju se tenkovima duševni darovi i smisao života koji nam nedostaju.»

(Denis de Rougemont: odlomak iz članka iz Gazette de Lausanne, od 15.06.1940, dan nakon ulaska njemačkih trupa u Pariz)

«Činiti zlo nije, uistinu, toliko dijabolično koliko, kad se već čini, njegovo prekrštavanje u dobro. To znači oduzeti svim smrtima njihova značenja, preokrenuti ih, čitati ih naopako... Preokrenuti i iznutra srušiti kriterije istine. I naposljetku, u usta istine staviti laž!

(Denis de Rougemont «Udio đavla»)

BALKANSKI RULET

drama

OSOBE:

PETAR, kapetan JNA, Srbin
MARIO, kapetan JNA, Hrvat
ZASTAVNIK JOVICA, djelatnik vojne policije JNA
SAFET, vojni policajac JNA
I. HRVATSKI POLICAJAC (kasnije ANTE)
II. HRVATSKI POLICAJAC (kasnije IVAN)
MILOJICA, susjed od Petra
LIJEČNIK
MEDICINSKA SESTRA

Kraj rujna, 1991. godine, oko ponoći. Dnevna soba dvoiposobnog stana na IV. katu jedne zgrade u Puli, ukusno, ali ne baš pretjerano bogato opremljena. Trosjed, dvije fotelje, mali stolić i oveća komoda, u kojem se ističe uključen televizor na kojem se program prestao emitirati i pokoja vaza cvijeća u kutu sobe.

Petar i Mario sjede za stolom, s prepunom pepeljarom opušaka cigareta ispred sebe, polupraznom bocom konjaka i dvije čašice. Sa strane dva pištolja, ruski tetejac i kragujevačka CZ. Petar u uniformi JNA, a Mario u civilnom odijelu. Obojica pripiti. U daljini se čuje sirena za uzbunu.

PETAR:

Ako se ipak odlučim ubiti, kako da taj svečani čin obavim? Vešanjem? Tabletama? Iz pištolja? Vešanje mi nekako mukotrpno zvuči. A trebao bih i nekakvu pomoć, ali nemam pri ruci nikog osim tebe, a ti kao Hrvat to nikad nećeš razumeti, pa ćeš se gledati izvući. Tablete mi opet nekako ženskasto zvuče. Dakle, ostaje pištolj kao najprimerenije rešenje. Ali, nije ni to tako prosto. Ako odaberem pištolj, da li to napraviti sa službenim, onim s kojim sam još zadužen kod vojske, ili mojim osobnim, onim za koji još nisam otplatio nekoliko rata? Je li u redu da se upucam neotplaćenim pištoljem? Onda, da li se upucati u uniformi ili u civilu? Ako to napravim u uniformi, da li u svečanoj ili radnoj? Ako u svečanoj, da li sa svim ordenima i medaljama, kojih doduše i nemam previše, nego znaš one, za pet godina službovanja, za deset, za lepe oči, ili bez svih njih? Da li pucati u glavu ili srce? Naime, ako pucaš u glavu, mislim, slepoočnicu, ne možeš zaribati, dok sa srcem uvek možeš omanuti. Promašiti ga. Koliko god ciljao usred njega. Sa srcem

nikad nisi siguran u ishod, ma koliko se prethodno pripremao. Neverovatno o koliko sitnica moraš odlučiti, a kako se to na prvi pogled čini jednostavnim činom, zar ne?

MARIO:

Znaš što? Vi ste Srbi toliko u kurcu da se ni ubiti ne možete, a da od toga ne napravite predstavu.

PETAR:

Jebi ga, nije to tako jednostavno. Ipak to činiš samo jednom u životu, uz to i poslednji, pa ne bi smelo izgledati šlampavo. Trebalo bi biti nekako dostojanstveno, s dignitetom, po onoj: kako sam živeo, tako ću i otići. Konačno, tu je i pitanje srpske vojne tradicije. Moj deda je bio na solunskom frontu, boreći se za srpsku stvar. Otac mi se u II. svetskom odmah uključio, doduše, u početku na pogrešnu stranu, kod četnika, ali, kad je video da su oni popušili, na vreme se preorijentisao i s dva dobra svedoka prebacio u partizane gde je dogurao do kapetana. Da su mu priznali i zasluge iz četnika, mogao je biti general. Kako bilo, on posta i osta oslobodilac. I sad sam ja došao na red. E, sad ti meni reci za koji kurac da se ja danas borim? Za koji ideal, koju državu?

MARIO:

Ni za jednu. Države postaju, žive i prestaju postojati na račun takvih budala kao što si ti, samo što tebe više nema. S tobom ili bez tebe, država će biti, stari moj. A ideali? Najprije bi trebao raskrstiti sam sa sobom jesu li tvoji ili tuđi, a potom poći od toga da bi oni trebali oplemeniti a ne uništiti ljudski život. A na Balkanu nema ideala bez žrtava, ma koliko naizgled plemenit bio. E sad, na tebi je da odlučiš hoćeš ti biti žrtva tuđih ideala ili ćeš gledati izvući svoju kožu. Uostalom, časno si služio državi koja ti je dala tu uniformu na tebi dok je države bilo. Nisi ti kriv što je države nestalo. A i dogurao si do kapetana, pa si i tradiciju zadovoljio.

PETAR:

E, vidiš, to ti kod Srba ne ide tako lako. Srbinu ti je država na prvom, pa familija na drugom mestu, pa čast, pa čovečnost, pa, šta ja znam šta sve ne. Jebeš život bez svoje države. I bez familije. To nam je u genima. Tu ti se ja nisam u razmišljanjima puno makao od mog dede Solunca. A eto, ja odjednom ostadoh i bez države i bez familije. I čemu onda živeti? Zato, ako se koknem, koknut ću se kao pravi Srbin.

MARIO:

Ne, nego kao pravi idiot, a to je velika razlika. Barem na prvi pogled. Makar, kad malo bolje promislim...

PETAR:

Ja idiot! Dobro, možda i jesam, ali, adje ti meni nešto objasni. Došao sam tu pre dvadesetak godina, nisam mrdnuo odavde, sedim gde sam sedeo i jučer, oblačim šta sam oblačio i jučer, radim šta sam radio i jučer, ali danas sam postao okupator. Pa, sad, eto, ti si mi kum i prijatelj, pola života skucasmo zajedno, objasni ti meni kako ja preko noći postadoh okupator, a da nisam ni prstom mrdnuo? Niti sam koga napao, niti sam na koga pucao, niti imam nameru, ali, jebi ga, postadoh okupator. Kako?

MARIO:

Hej, čovječe, još jutros si bio normalan. Relativno. Koliko jedan Srbin može biti normalan. Onda me prije sat vremena pozoveš da dođem, jer moraš s nekim razgovarati, i ja te zateknem pijana, dobro, pripita, s dva pištolja na stolu i jebeš me s pitanjima na koje već stotinama godinama ovdašnji patnici pokušavaju pronaći odgovor, bez uspjeha. Zašto si postao okupator? Valjda zato što je na Balkanu normalno da si jedno vrijeme okupator, a drugo osloboditelj, a da pri tom ne promijeniš ni zanimanje ni razmišljanje ni mjesto boravka. Samo uniformu.

PETAR:

Znači, problem je u uniformi? Pa onda si i ti okupator, i ti nosiš istu uniformu.

MARIO:

A jok, ja sam se svoje riješio.

PETAR:

Kako rešio?

MARIO:

Ne vraćam se u kasarnu više. Gotovo. Završena karijera. Kidnuo sam od njih.

PETAR:

Kako si kidnuo kad si danas otišao s posla kao i ja?

MARIO:

Tako što se tamo više ne vraćam, a što toplo preporučam i tebi. Kume moj, nema više naše Armije. Otišla u kurac sa zemljom zajedno. Treba spašavati junačke glave.

PETAR:

Znači, ako se ne vratim u kasarnu, ni ja više nisam okupator?

MARIO:

I da skineš uniformu, za svaki slučaj. Nije baš neko vrijeme da se okolo šećeš u njoj.

PETAR:

Jebeš takvog okupatora kad je dovoljno samo da se ne vratiš na posao, pa da to prestaneš biti. A jebeš i takav posao na kojem si jedan dan pripadnik regularne vojske ove zemlje, a sutra okupator te iste zemlje. A i zemlju kad ima takvu vojsku.

MARIO:

Pa, upravo ti o tome i govorim. Sve je «prohujalo s vihorom». Sve što su nas učili, što smo mi druge učili, sve naše godine odoše u vjetar. Nego, pusti okupatore, majke ti. Kaži mi što bi s Anom i djecom? Kamo su oni otišli? Već te peti put to pitam, a ti samo pilaš o Srbima, okupatorima i smrti.

PETAR:

Moram kad zbog njih ostadoh bez žene i dece. Eh, Ana, Ana (*uzdahne*)! Napustila me, kume. S decom zajedno. U paketu. To ti je sad modni trend na slobodnom delu Hrvatske, kako ovi vaši kažu. Rešavati se srpskih elemenata po najkraćem postupku, pa makar se radilo o mužu i ocu.

MARIO:

Pretjeruješ. Znaš da te Ana voli, a djeca su luda za tobom. Nemoj tako. To je sigurno nešto privremeno.

PETAR:

Privremeno? Do kada? Dok Srbi opet ne budu mogli glumiti normalne muževe i očeve u ovoj zemlji? Koji kurac nisu prije petnaestak godina rekli da se ne smeš ženiti Hrvaticom, ako si Srbin i oficir, pa danas ni ja ni ona ne bismo imali problema. Kako da decu podelimo? Jedno da proglasimo Srbinom, drugo Hrvatom, i svako pokupi svojeg? Kome će pripasti muško, a kome žensko dete? I jednima i drugima sad trebaju muški, a opet, s druge strane, žensko može roditi nove junake, pa ti sad budi pametan. Usto, muški se kretenčić može baciti na ludog oca i zatreskati se u neku pogrešnih krvnih zrnaca, pa eto štete koliko voliš. Zato je moja žena, oprezna kakve već žene jesu, pokupila oboje i odmaglila roditeljima u Dalmaciju. A njeni su već proglasili da sam poginuo, da ih ne bi drugi gnjavili s nezgodnim pitanjima. Nisu neka vremena za zeta Srbina, zar ne? Onda ga je najlakše pokopati. Znaš šta me jedino kopka? Važi li i za mene kao Srbina ona narodna: o mrtvima sve najbolje. Ili ni mrtav nisam pozivitač? Jesu li mi oduzeli život u nekoj besmislenoj saobraćajnoj nesreći ili su to ipak napravili na zidu kasarne, dok sam bežao od okupatora svojoj familiji? I onda je familija, saznajući za tragični kraj oca i supruge, pobegla njima, a sve to iz straha za vlastiti opstanak. To bi bio najverovatniji scenarij, zar ne?

MARIO:

Kume, prolupao si potpuno. Daj se smiri, nešto ćemo već riješiti. Ako su te i proglasili mrtvim, to je privremeno.

PETAR:

Kako mogu biti privremeno mrtav? Kako će me oživeti posle?

MARIO:

Uskrsnut ćeš nekako.

PETAR:

Ma nemoj! Kako? Je l' ti ja ličim na Isusa?

MARIO:

Ovako u uniformi više mi sličiš na one koji su bili oko križa nego na samog Isusa. No, dobro, pustimo Isusa i uniformu, nešto ćemo već smisliti. Nešto u stilu da su te zamijenili s nekim, što se danas ionako dešava često. Glavno da Ana nije otišla daleko - samo do roditelja u Dalmaciju. Vratit će se i opet će sve biti u redu.

PETAR:

E, moj kume! Dalje je Dalmacija danas nego Amerika jučer. Barem za ovakve kao šta sam ja. Neće se vratiti, barem ne na vreme. Kad se oni vrate, ako se vrate, mene više neće biti. Na ovaj ili onaj način. Obojica to znamo, a nisam te večeras zvao da me tešiš, jer me ne nitko ne može utešiti, nego, eto, da me razumeš kao čoveka i prijatelja. Kad nam je bilo teško u životu, uvek smo trčali jedan drugome, pa možemo i sad, na samom kraju. Znaš, u osnovi sam ja ipak kukavica.

MARIO:

Kako sad kukavica? Otkud ti to?

PETAR:

Pa, eto, nemam hrabrosti upucati se sam u ovoj pustinji na četvrtom katu, a nije da nisam hteo; jesam - ali ne mogu. A koga drugog da zovem osim tebe? Ajde, kume, natoči nam da još koji put nazdravimo. Ubit ću se noćas.

MARIO:

Hoćeš, od pića, a i ja s tobom, blago meni.

PETAR:

Ako postoji reinkarnacija, tražit ću od Onog na nebesima da me u drugom životu radije vrati kao papigu negde u Amazoni nego da opet budem *homo sapiens balcanicus*. Šta ti misliš, je li samoupucavanje hrabrost ili čin očajnika?

MARIO:

Dok je hrabrosti, bit će i očaja. Ali kad nestane hrabrosti, ostaje samo očaj.

PETAR:

Je l' vi Hrvati ikad odgovorite direktno na postavljeno pitanje?

MARIO:

Zависи tko nas pita.

PETAR:

Dobro, da preformulišem pitanje. Ako se ubijem, jesam li ja za tebe hrabar ili očajan čovek?

MARIO:

Lud, u kombinaciji s obadvoje.

PETAR:

Normalan se čovek ne može ubiti?

MARIO:

Ne. Osim ako nije Srbin.

PETAR:

Znači, mi Srbi nismo normalni.

MARIO:

To si ti rekao, a ne ja.

PETAR:

Dobro, kume, je l' ti to mene zajebavaš?

MARIO:

Ni manje ni više nego ti mene.

PETAR:

Pošteno. Kakvo pitanje, takav i odgovor.

MARIO:

Kakvi su ti ono zgužvani papiri u kutu sobe?

PETAR:

Koji? Ah, to. Pokušao sam napisati oprostajno pismo, ali nije išlo, pa sam na kraju odustao. U stvari, na kraju sam zaključio da to ne bi imalo smisla. Onda ti svi sude i svi te se sećaju po onom šta si napisao, a ne po onom šta si bio i kako si živeo. A trebao bih napisati roman a ne pismo da izbacim sve iz sebe šta me muči. Zato radije odlazim bez njega, pa neka me svatko pamtí po onom šta mu odgovara. Šta bih ih ja sada usmeravao. Ako to nisam uspeo do sada, neće ni taj komadić papira ništa promeniti. Baš kao šta ni Anino pismo nije ništa promenilo između nas, osim nas.

MARIO:

Možda ga nisi mogao napisati jer se nisi mogao suočiti s takvom odlukom. Kad ga jednom napišeš...

PETAR:

...onda nema povratka, zar ne? Vojnička logika. Kad jednom nešto odlučiš, ima da to sprovedeš, kakva god odluka bila. I sad zamisli kako je to jadno kad napišeš oprostajno pismo i onda odustaneš, opozoveš odluku o odlasku i ostaneš u tom svom bednom svetu. Užas!

MARIO:

Ipak si ti malo skrenuo.

PETAR:

Moguće. Nego, jedno na prvi pogled maloumno pitanje.

MARIO:

Za razliku od ostalih.

PETAR:

Stvarno imaš tu dalmatinsku jezičinu, koja, brate, neumereno lamata kud god stigne. Ali dobro, zato te i volim. Pitanje glasi: zašto ljudi uopšte ratuju?

MARIO:

Jedni napadaju, drugi se brane. Na koje se odnosi tvoje pitanje?

PETAR:

Na ove šta napadaju, razume se.

MARIO:

Zato što je puno lakše i brže opljačkati tuđe nego sam to isto stvarati. I tako to ide od postanka čovjeka naovamo, samo se modaliteti mijenjaju.

PETAR:

Tko ovde koga pljačka?

MARIO:

Tko koga stigne.

PETAR:

Dobro, idemo iz početka. Tko napada, a tko se brani? Tko je u pravu, a tko nije?

MARIO:

Detalje pročitaj za jedno pedeset godina kad se objave analize stranih obavještajnih službi, ako tada još budu postojale.

PETAR:

Od tebe nikakve koristi. A šta da nas je napao netko treći? Recimo, Nemci, kao u prošlom svetskom ratu?

MARIO:

Nismo mi te sreće. Jebi ga, ni Nijemci ne mogu dati dva Hitlera u istom stoljeću. Što je previše – previše je.

PETAR:

Onda netko drugi?

MARIO:

A ne. Nitko nije toliko lud.

PETAR:

I onda, u nedostatku spoljnog neprijatelja, mi udri između sebe!

MARIO:

Nismo mi krivi što smo u deficitu s vanjskim neprijateljima koji bi bili dovoljno ljudi da nas pokušaju spasiti.

PETAR:
Nisi li i ti malo prolupao?

MARIO:
S kim si, takav si. Prije ili poslije.

PETAR:
Aha, još ću ispast kriv i za tebe?

MARIO:
To se podrazumijeva samo po sebi.

PETAR:
Ima li išta normalno šta bi se u ovoj zemlji podrazumevalo samo po sebi.

MARIO:
Trenutno mi ništa ne pada na pamet.

PETAR:
Dobro, ako ti je tako lakše, preuzimam krivicu i za tebe.

MARIO:
Nije mi tako lakše, pa je utoliko i besmislenije.

PETAR:
Al' ti znaš biti naporan. Hej, nešto se setih naše mladosti. Ti si godinama išao s Micom, skoro se oženio s njom. I da si uspeo, sad bi imao Srbijanku na vratu.

MARIO:
Odjebala me zbog onog slavonskog kretena s kojim je zdimila. Tko zna što on bješe po nacionalnosti! Nadam se da je Hrvat.

PETAR:
Zašto?

MARIO:
Zato što joj ne mogu oprostiti što me otkačila. Patio sam za njom godinama. Pa, znaš i sam, uostalom. I onda, prirodno je da sam malo zloban, zar ne? Što bi joj sada bilo bolje s njim nego da je ostala sa mnom.

PETAR:
I šta bi ti napravio da je sada s tobom?

MARIO:
Ništa i svašta. Zavisi o tom što bi bilo potrebno. Meni je obitelj u najmanjoj ruku u jednakoj ravni s državom, za razliku od tebe. Što će mi država ako izgubim obitelj. S kim ću u njoj živjeti?

PETAR:
Pa o tome ti i govorim. Ja sam odjednom izgubio i obitelj i državu. Sve i da imam nekakvu državu, nemam s kim u njoj živjeti. O tome ti i pričam celo vreme. A to nas dovodi do osnovne teme.

MARIO:

Aha, do odlaska na onaj svijet.

PETAR:

Tačno. Ovi novi srpski političari ionako stalno viču da su Srbi nebeski narod, pa kad je već tako, onda...

MARIO:

Koja si ti zatucana vojnička konjina. Uopće ne razumiješ njihov istančani smisao za metafore. Nisi ni primijetio da njih nikad nema u tim metaforama. To oni rezerviraju gore mjesta za takve budale kao što si ti, da im lakše bude otići, dok se oni ne bi odrekli svojih kabineta za sva onozemaljska blagostanja. Pa i ovi moji viču da je Bog s Hrvatima, što ti je isti kurac, samo izrečen drugim riječima.

PETAR:

Jadan Bog s nama. Nije ni čudo šta je digao ruke od nas.

MARIO:

Ludom ne možeš pomoći. Možeš samo poludjeti uz njega. Evo, primjerice, ja s to...

PETAR:

Shvatio sam. Dobro, o političarima ionako nikad nismo imali bogzna kakvo visoko mišljenje. Ni prije, a kamoli sada. Osim Tita.

MARIO:

Tito! Hm! Politika ti je prodavanje iluzija. On je bio neprejeviv u tome. U povijesti ovih prostora nikad ni prije, ni poslije njega tako uspješnog trgovca maglom. Pazi, on je tako oštećenu i ofucanu robu prodavao kao najskuplji raritet i nama i svijetu preko četrdeset godina. I svi su je kupovali, bez obzira na motive. Sve ti je u dizajnu. I dobar dio kupaca nikad nije ni posumnjao u njenu kvalitetu. Osim drugih dizajnera koji su čekali svoj trenutak. I dočekali ga.

PETAR:

Možda to i nije bila tako loša roba?

MARIO:

Možda, ali Tito, ma kako dugovječan bio, nije dovoljno dugo živio da je redizajnira u skladu s novim modnim trendovima. Novim vremenima. A pokušao je, ali nitko ne može protiv vremena. Makar je njemu zamalo uspjelo. A ovi današnji dizajneri-početnici dočepali se škara, uzeli Titov kaput i reži. I dok se oni dogovore oko kroja, znaš što će od kaputa ostati?

PETAR:

Ma, pustimo to, ionako to sve skupa više ne znači ništa. U potrganom kaputu nitko se nije ogrejao, pa nećemo ni mi. Nego, da se opet vratimo osnovnoj temi, s koje stalno nekako

skliznemo. Dakle, ako se odlučim ubiti, šta misliš, bi li, prije okidanja, bilo u redu staviti neku pesmu, onako, prigodno, da je slušaš i onda na refrenu padneš u trans i okineš? Da li domaću ili stranu? Ako odaberem domaću, da li neku hrvatsku, jer ih još uvek doživljavam kao svoje, barem mi pesme nitko ne može oduzeti, ili ipak neku srpsku narodnu? Mislim, da li poštovati ono šta sam slušao zadnjih desetak godina, a slušao sam pretežno hrvatske, ili se držati tradicije?

MARIO:

Ako odabereš domaću hrvatske provenijencije, koja bi to bila?

PETAR:

Ne znam. Recimo, da stavim «Galeba» Olivera Dragojevića.

MARIO:

Sasvim prikladno. Vjerujem da bi Oliver bio sretan da ti je osobno otpjeva, dok ti potežeš obarač. Jebi ga, ako do sada nije ušao u glazbene antologije, poslije toga bi sigurno. Na kojem dijelu bi potegao.

PETAR:

Na trećem Galebu. Kad treći put kaže: «moj galebe».

MARIO:

Zašto na trećem?

PETAR:

Na prvom se setiš svih onih lepih dana, mladosti, mora, sunca, ljubavi, izlazaka i zalazaka sunca na mestima koja si obožavao i bio s ljudima koje si voleo, na drugom shvatiš da sad tamo ne možeš otići, na trećem shvatiš da nikad više nećeš ni otići, a ako i odeš, tamo više neće biti tih ljudi. I to je to.

MARIO:

A ako bi bila srpska narodna, koja onda?

PETAR:

Jebi ga, baš i nemam tu pri ruci neki izbor. Ove novokomponovane ne bih, ne uklapaju se, a od starih imam samo Užičko kolo. Sad, kresnut se uz kolo, nekako mi baš i ne ide.

MARIO:

Ostaju ti samo domaći galebovi. Zbog srpske tradicije ukokat ćeš se uz hrvatskog galeba! Ne uklapaš se, brate, ni u jedan novostvoreni klišej.

PETAR:

Da se uklapam, ne bi mi se ovo ni dešavalo. Možda bi onda ipak bilo pametnije to napraviti uz neku stranu, nepristranu, da mi sutra ne predbace i izbor zadnjeg šta sam slušao u životu. Međutim, strane nemaju pravih refrena. Ne znaš kad pritisnuti obarač. Na kojem delu? Ne možeš to napraviti kad on kuka šta

ga je neka napustila zbog drugog. Mene moja nije napustila zbog drugog, nego zbog drugih. Recimo, ona talijanska, sa San Rema, šta smo je svojedobno slušali, «Vado via» ili tako nekako. Čovek odlazi iz sasvim drugih pobuda nego ja. I odlazi od nje, a ne od ostatka sveta. Ja upravo obrnuto.

MARIO:

Uzmi neku Boba Dylana, iz njegovog ranijeg razdoblja, dok je još imao snage protestirati protiv nepravde. Recimo, onu s olovnim kišama ili kad mali Bili kuca na nebeska vrata.

PETAR:

Jebi ga, to bi još i poslužilo, ali Kid je bio običan razbojnik, koliko ga god Ameri posle opevaše. Dobro, iskompleksiran i neshvaćen, šta je razumljivo kad već od pelena počneš kokati ljude oko sebe, ali mi se njegov životopis nekako i ne čini baš najprikladnijim za moju situaciju. A opet, možda...

MARIO:

Ej, sad mi je već dosta. Ti to ozbiljno misliš ili mene zajebavaš? Počinješ me pomalo zabrinjavati.

PETAR:

Ne znam više šta da mislim. Mislim svašta. A tebe ne zajebavam. Nalij već jednom tu čašicu, života ti. Nego, kad smo već kod mora i galebova, sećaš li se kad smo još na starim torpednim čamcima bili. Sećaš, dabome. A one vežbe s onim starim ruskim torpedima?

MARIO (*smije se*):

Kako se ne bih sjećao. Kad smo ispalili torpedu, uzeli dalekozore, zagledali se u metu i čekamo da je rasturi, kad ono, umjesto da nju raznese, nakon milju-dvije okrene se, pa za nama. Jebo te bog, cijelu noć smo bježali ispred vlastitog torpeda. Jedva smo se izvukli. U životu toliko straha nisam pretrpio.

PETAR:

Ni ja, do danas popodne. A onda, prijatelju moj, više sam straha doživio u sat vremena nego za sve godine službovanja zajedno. Uključujući i to rusko promašeno čudo. Dođem s posla kući, otvorim vrata, nigde dece, nigde žene, njihovih stvari. Ništa. Samo tišina. Od straha su mi se noge odsekle. Seo sam na pod i počeo plakati ko malo dete. Prvo sam pomislio da su ih ovi tvoji Hrvati sredili, odvukli, šta ja znam šta se sve ne dešava. Svako svakome preti, pa ti budi pametan. Onda kontam da je ona Hrvatica, da neće nju, a i koji sam ja kurac da bi baš meni to napravili. Nisam ja neka zverka da bi to vredelo tolikog truda.

MARIO:

Pa, što je bilo?

PETAR:

Malo sam se sabrao, okrenuo po stanu i onda našao pismo. Eto ga tu na stolu, sa strane, pa sam pročitaj. Ne, ja ću ti ga pročitati. (*Uzima pismo i čita.*) Ljubavi!

MARIO:

Molim!

PETAR:

Koji ti je kurac, ne govorim tebi. Čitam ti ženino pismo.

MARIO:

Jebi ga, nisam očekivao...

PETAR:

Ljubav! Nju nisi očekivao, zar ne? Da, ona ne stanuje više ovde, pa nekako strano zvuči u celoj ovoj priči. Para uši. Boli, majku joj jebem i tko je izmisli. Boli do koske. Do srži. Do dna. Nema većeg tereta od nje. Odrekao bih se svih država ovog sveta da mi je sin sad tu, pored mene.

MARIO (*grli ga*):

Ne plači, kume, vratit će se sin. Smiri se, molim te.

PETAR (*uzdiše*):

Kako da se smirim? Neće se vratiti. Ej, pobegla je od mene. Kao od razbojnika. Kao da sam zadnji tat, uzela decu i nestala. Kao da ih ovaj komad papira može zameniti. Šta mi u oči nije rekla da će otići? Šta mi nije barem pružila priliku da se oprostim s decom? Kume, imam li i ja, kao Srbin, pravo da poljubim svoje dete pre nego šta mi ga odvedu, majku mu jebem? Imam li?

MARIO:

Imaš, kume, naravno da imaš. Ali, valjda za rastanak nije imala snage. Ne bi izdržala. Trebaš je razumjeti...

PETAR:

A tko će mene razumeti? Pa i ja sam čovek, i ja imam dušu. Je l' itko misli kako je sada meni?

MARIO:

Pa, evo, ja te razumijem.

PETAR:

Normalno, kad smo najveći deo života proveli skupa. E, moj kume, dođi da te poljubim. (*Ljubi ga.*)

MARIO:

Ne znam je li gore kad plačeš ili mene ljubiš. Hoćeš li konačno pročitati to pismo?

PETAR:

Kasnije. U stvari, neću ti ga pročitati. Ostavljam ga tebi da ga jednog dana dadeš mojoj deci, kad ti oceniš da su dovoljno zreli da ga shvate. Dobro promisli kad ćeš im ga dati jer jake reči u

nezrelim rukama znaju biti vrlo ubojito oružje. I protiv drugih i protiv onih koji ih govore.

MARIO:

A gdje ćeš ti tada biti?

PETAR:

Bit ću tako daleko, a tako blizu njih. Bit ću tamo gde mi ih nitko ne može oduzeti; nijedna država, nijedan rat, nijedna politika i nijedna uplašena žena. A ni njima mene. Bit ću nedodirljiv za sve, osim za one koji su me voleli.

MARIO:

Kume, počinješ me pomalo strašiti. Da nisi toliko polokao, ozbiljno bih se zabrinuo za tebe.

PETAR:

Ne razumeš. Ne radim ja ništa sebi jer nemam više šta napraviti. Drugi su to već uradili u moje ime, bez mog znanja i pristanka, doveli me pred svršen čin. I šta onda meni preostaje? Samo da napravim ono šta još mogu za svoju decu i one koji su me voleli i poštovali kao čoveka, kojima sam bio važan kao otac, kum, prijatelj, a ne kao pripadnik ove ili one nacije. Zbog njih ću to napraviti, a ne zbog sebe. Ja sam umro danas popodne, u tri, kad sam se vratio doma i zatekao tišinu. Glasniju i jasniju od svih reči, izgovorenih ili prešućenih, ispisanih ili neispisanih. Toliko okrutnu u svojoj neminovnosti da joj možeš odgovoriti samo na jedan način. Prihvatiti je kao sudbinu i utopiti se u njoj. Ništa toliko ne boli kao konačna tišina. Ona je tako beskrajno prazna i strašna u toj svojoj praznini da je ničim popuniti ne možeš. Ne postoji nijedno sredstvo kojim bi joj se mogao suprotstaviti, možeš joj se samo ponizno pokloniti i zamoliti je da bude milosrdna prema tvojoj duši. Da delić nje ostavi onima zbog kojih si do tada postojao.

MARIO:

Čovječe, govoriš kao da si se susreo sa sudbinom, oči u oči.

PETAR:

Upravo to. Do jučer smo svi, kao kukci noću, slobodno i srećno leteli oko vatre i uživali, a onda su je neki neoprezno i neodgovorno zalili ovim nacionalističkim tlapnjama, pretvorili u požar i odoše krila, kume moj. Najpre onima najbliže vatri. Dobro, jebi ga, ne ide zajedno, ne ide. Svatko na svoju stranu, pa kako nam bude. Ali, ajmo se razići ko ljudi, a ne da nas drugi razdvajaju ko posvađanu stoku. Ajmo se na kraju balade izljubiti i otići dostojanstveno, da i sutra možemo jedan drugom pogledati u oči, a ne bežati jedan od drugog. Tako da se, ako se već moram rastati s obitelji, rastanem ko supruga i otac kojem pripada pravo da svoju decu barem još jednom poljubi pre

njihovog odlaska, da mi se dade pravo da ih vidim jednom mesečno, godišnje, jednom do kraja života, a ne da su do kraja tog života žigosani zato šta im je otac to šta jest. Kako se zove ljubav kad postane breme? Kako je onda krste? Kako je pokazati prema onom kojeg više ne smeš ni sresti? Kako živeti s tim u sebi? Pa, kume, je li to ljudski?

MARIO:

Nije, ali tko nas pita. Mi smo samo marionete na koncima koje drži nekoliko posvađanih drugara, kojima više nije zabavno biti skupa. I kako koji potegne končić, tako nama oči ispadnu. Ja razumijem ove svoje koji hoće državu. Jebi ga, tako su nas odgajali od malih nogu. Kao i vas, uostalom, samo što je vaša država bila malo veća od naše. Ali principi su isti. Samo je problem koliko ti principi koštaju?

PETAR:

Tačno. To je problem. Ovi naši stratezi, od srednjeg veka naovamo viču da država nema cenu. I nema dok se ne radi o tvojoj deci. A kad svoje izgubiš, koji je to granični prelaz, koja je to zastava i grb i koji je simbol vredan toga?! Šta ćeš zimi, kad zaveju vetrovi i hladnoća, onako sam? Zamotati se u zastavu i reći: vredela ja ta žrtva moje jadne dece. Imam svoju zastavu s kojom mogu kud god hoću. Šta je moje dvoje dece u usporedbi s tim?! Kurac, nitko tako ne razmišlja, nego svatko misli da će se onaj drugi morati zamatati u zastavu, a da će njegova deca ostati živa i tu istu zastavu ponosno okolo vijoriti. Loša računica. Netko mora i leći, zauvek, da bi drugi mogao njome mahati. I koliko njih treba leći da bi nekolicina mogla mahati njome? Ne razumem kako to ove naše uspaljene budale na shvataju.

MARIO:

Dio njih ne shvaća, a drugom dijelu je isto shvatio ili ne. Glavno je da se krene, da te dovedu u situaciju da nemaš izbora. Dok imaš izbora, ovakvi razgovori imaju smisla. Ali, kad jednom i tebi tutnu pušku u ruke, gotovo je. Sve se svodi na to imaš li je u rukama ili nemaš, a ne zašto je imaš. Ovo zadnje nikog ne interesira. I na kraju ne smiješ smetnuti s uma da živimo na prostorima gdje je glasnoća himne važnija od punog stomaka.

PETAR:

Imam li ja izbora?

MARIO:

Pa, uvijek se nekakav izbor nađe. Makar poluizbor, nešto između. Ti možeš ostati u Armiji i najebati, znaš savršeno dobro

što te tamo čeka, a možeš je napustiti i ostati u ovoj zemlji i nešto drugo raditi.

PETAR:

A šta da radim kad sam se ceo život školovao za vojnika? Znaš kako se sada osećam? Kao netko tko je u agoniji zbog neke neizlečive praistorijske bolesti, za koju su svi mislili da se nikada više ponoviti neće i o kojoj svi imaju nekakvu maglovitu predodžbu, a nitko o njoj ne zna ništa pouzdano. U stvari, ja sam jedan obični isfrustrirani vojnik bez sutrašnjice, i ništa više.

MARIO:

Pa, jebi ga, na Balkanu su i mačke isfrustrirane. Što bi ti htio?! Kao da ja znam od čega ću sutra živjeti i što ću morati raditi da preživim? Valjda će nešto iskrsnuti, nekakav kompromis...

PETAR:

Kompromis s kim?! Sa samim sobom ili s dragom okolinom koja te je nategla ko majmuna u kavezu? S kim god i kakav god da sklopiš, takav kompromis je toliko truo i porozan da unapred znaš kako nema ni teoretske šanse da opstane. Da te zavarava neko vreme, to još možda i uspe, ali, dugoročno, to je zavaravanje samog sebe i svih oko sebe, ako ikoga oko tebe uopće boli uvo za to.

MARIO:

U nedostatku boljeg, što mi drugo preostaje. Sad je važno spasiti glavu, a što ćeš raditi, o tome ćeš sutra razmišljati.

PETAR:

Nitko nema tako profinjen ukus za ironiju kao sudbina. Pogledaj mene! Ja sam profesionalni vojnik obučen za ratovanje. I onda se u mojoj zemlji desi rat, a ja nemam s kim ni protiv koga ratovati. Da bi u nekog pucao, moraš ga kako-tako proglasiti neprijateljem, zar ne? Tačno je da ima onih koji mene mrže, makar ja nemam nikakvih zasluga u tome, ali, eto, ja ne mrzim njih, tačnije, ne smatram ih neprijateljem u kojeg bi trebalo pucati. I tako ti ja ispadnem najvećim neprijateljem sam sebi. I onda, s vojničkog stajališta, najlogičnije je da koknem sam sebe.

MARIO:

Skini tu uniformu i počni misliti kao čovjek, a ne kao vojnik.

PETAR:

Vojnik nije čovek?

MARIO:

Heh! Ne kažem da vojnik nije čovjek, ali ima situacija u životu kad je jedini način da ostaneš čovjek taj da prestaneš biti vojnik.

PETAR:

Ili da se ubijem na vreme i ostanem i vojnik i čovek. Dobro, znam da to graniči s ludilom i da nikom ništa ne znači, ali znači meni, a značit će i mojoj deci.

MARIO:

Što tvoja djeca imaju od toga da se ti ubiješ?

PETAR:

Časnu uspomenu, šta je mnogo više od nečasna života.

MARIO:

Za tebe bi bilo najčasnije da skineš tu uniformu, navučеш civilku i iseliš se na Južni pol među pingvine, dok ovo ovdje ne završi.

PETAR:

I kad se jednom vratim, proglašę me špijunom koji je među pingvinima agitirao protiv njihovih svetih ciljeva, šta je sasvim dovoljan razlog da te bilo koja zajednica na Balkanu trajno izopći, ako ne i da ti presudi. To šta pingvini nisu razumeli o čemu ti pričaš, to je bez značaja.

MARIO:

Imam ideju. Upucaš se, ali ne namrtvo i rat provedeš na bolovanju.

PETAR:

A, razmišljao sam ja i o tom salamonskom rešenju, ali ni ono ne drži vodu. U ovom ratu, ako se ne iseliš, ne možeš ostati neopredeljen, jer to ne ovisi o tebi. Ovde i bolnički kartoni ratuju. Nije važno šta piše u njima i od čega si bolovao, nego tko te lećio. «Mi» ili «oni». E sad, tko je to «mi», a tko «oni», to me ne pitaj. I onda si opet na istom.

MARIO:

Stvarno si izgubljen slučaj. Kako uopće čovjek može u jednom jedinom danu postati takav fatalist?

PETAR:

Lako. Razloge sam ti već objasnio, a ako sam kojeg propustio, setit ću se do kraja noći. Nego, sećaš li se naše mladosti? Oficirske zakletve? Onog dela u kojem se zavetujemo da ćemo životom braniti bratstvo i jedinstvo naših naroda, celovitost naše zemlje?

MARIO:

Pa, kako da je branimo kad su je prodali oni koji su nam čitali zakletvu?!

PETAR:

Misliš na naše generale?

MARIO:

Nije rat pao padobranom u naše dvorište. Netko je morao sve ovo smisliti. A u najmanju ruku su znali što će se desiti. I

dopustili su to. Jesi li vidio što se desilo u Sloveniji? Trojica pripitih pripadnika nekakve teritorijalne odbrane izbacili Armiju van. Onda naši piloti zauzvrat raketiraju kolonu kamiona i jadnom bugarskom vozaču sjebu nogu. Nije to mala žrtva za samostalnost zemlje. Jedna bugarska noga. Hej! Pa, za 24 sata mogli smo zauzeti svaki grm u Sloveniji da smo htjeli.

PETAR:

Ti bi okupirao Sloveniju?

MARIO:

Pazi, bogati, sad sam ja postao okupator?!

PETAR:

Pa, šta bih samo ja to bio? Šta tebi fali? Imaš sasvim pristojan okupatorski izgled. Da si bio u uniformi JNA u Sloveniji proletos, verovatno ti Janezi ne bi digli spomenik kao oslobodiocu. Dobro, jebi ga, nisam baš tako mislio. Htedoh reći da ne možeš pucati po sopstvenom narodu.

MARIO:

O tome ti i govorim. Sve su to naši, «vlastiti» narodi, braća na koju ne možeš pucati. Kako ćeš po svom narodu rokati?! Onda se oni odcijepo od nas i postanu poseban narod i, dakako, nemaju više ništa s nama. Čiji su narod sad Slovenci? Jeli to još uvijek «tvoj» vlastiti narod? Jesu kurac.

PETAR:

Znači, sad kad više nisu naši, možemo cepati po njima? Mislim, bez grižnje savesti, to hoćeš reći?!

MARIO:

Je l' se ti praviš lud ili stvarno ne razumiješ što hoću reći?

PETAR:

Naravno da razumem, čoveče božji, ali nije to tako lako shvatiti, a još je teže prihvatiti. Preko noći tvoj narod prestane biti tvoj narod. Tačnije, postane neprijatelj, a tebi još prikače etiketu okupatora. Mislim, nisam ih ja naterao u zajednicu naroda, u državu koju su zvali Jugoslavijom. Sami su do jučer pevali o bratstvu i jedinstvu, zaklinjali se u tu državu, a danas skupili tri i pol puške i pet metaka i udri po njoj. Da bi je stvorili, trebalo je na stotine hiljada mrtvih, na milijune ispaljenih metaka, a da je rasture... Ej, pa gde to ima?

MARIO:

Ode država u pizdu materinu.

PETAR:

Dobro, jesam li ja sad u svojoj ili tuđoj državi?

MARIO:

Isto pitanje mogu i ja sebi postaviti. Odgovor je vrlo jednostavan. Ako državu prihvaćaš, tvoja je. Ako ne, stranac si.

PETAR:

A šta bi s multikulturalnosti s kojom smo se toliko dičili?

MARIO:

Multi... što? Daj, osvijesti se. Danas ljudi od straha ne smiju kupovati ni multivitaminski sok da ih ne bi netko proglasio multikulturalnim. Probudi se i prihvati stvarnost onakvom kakva jest, jer je ti promijeniti ne možeš.

PETAR:

Dobro, neka bude tako. Ali, ako ti je neprihvatljiva bilo koja od novih država, šta onda?

MARIO:

Onda jednu od njih prihvatiš privremeno, dok od nje ne dobiješ papire s kojima ćeš otići u neku treću državu, gdje unaprijed znaš da ćeš biti stranac, pa nemaš o čemu razbijati glavu.

PETAR:

A ako ne želim iseliti ni u jednu treću zemlju?

MARIO:

E, to ne može. Kod nas su države, kako god se zvale, oduvijek bile same sebi svrha, a ne onima koji u njima žive. Prema tome, važna su državna stajališta, a ne pojedinačna, tko god taj pojedinac bio. I na toj ljestvici prioriteta ti sam za sebe si tako nisko da te države i ne primjećuju. I ne daj bože da te, ovako goropadne i samodopadne, primijete, ako nisi državnik. Zato, pokorno glavu dolje, izvuci iz države što se izvući daje, jer je bez njene milosti ne možeš ni napustiti.

PETAR:

A moja prava?

MARIO:

Koja tvoja prava? Tko ti ih je dao i kada?

PETAR:

Pa, ljudska prava, zajamčena ustavima, međunarodnim konvencijama...

MARIO:

Hoćeš li ti riknuti u spomen velikih mrtvih slova na papiru ili živjeti u stvarnosti kakva god jest? Živ ćeš možda i oživotvoriti koje od tih slova, makar nisam baš prevelik optimist. Da međunarodne konvencije?! Pa, danas se u svijetu više bore za prava sjevernoatlanskih tuljana nego ljudi. Što je, konačno, pošteno, jer su jadni tuljani pred istrebljenjem zbog ljudi, a ljudi su sami sebi krivi za ono što im se dešava. Uglavnom. Neki stari antički filozof reče: svaki narod zaslužuje vođu kakvog ima.

PETAR:

Dakle, bolje bih prošao kao tuljan u Atlantiku nego kao Srbin na Balkanu?

MARIO:

S dodatkom da na Balkanu nijedan narod nema ekskluzivno pravo na patnju. Tu su, više-manje, svi izjednačeni. Ima u tome nekakve pravde, na balkanski način, dakako.

PETAR:

Ne računajući Slovence.

MARIO:

A što možeš! U svakoj brojnijoj obitelji imaš nekog malog genijalca koji živi na račun onih velikih konjina, uvlačeći se čas jednom, čas drugom pod kožu, dok se oni glođu između sebe. I tako oni uvijek ispadnu veći od ovih velikih.

PETAR:

Pa ima i drugih malih naroda. Crnogoraca, Albanaca...

MARIO:

Ja govorim o genijalcima koji se uvlače pod kožu, a ne o onima koji zbog kompleksa što su mali provociraju velike, pa dvostruko najebu. Ali, opametit će se i oni, ima vremena.

PETAR:

Kako god okreneš, ja nakon dvadesetak godina boravka ovde, uspešno sjebanog braka bez moje zasluge i dvoje dece, za koje sam valjda zaslužan, postadoh stranac u vlastitom domu. Još gore, okupator. Okupirao sam svoja vlastita 44 kvadratna metra samoće, ako se ne pokupim iz njega. Ja sam najjadniji primerak okupatora u historiji čovečanstva.

MARIO:

Jesi, bogami. Ti si stvarno sramota za iole pristojniji okupatorski pokret. Na tvom primjeru bi trebali u vojnim školama učiti kako prepoznati promašenog okupatora.

PETAR:

Šta misliš koliko će naših kolega narediti pucanje u ovom ratu?

MARIO:

Dovoljno, kao i u svakom ratu. I Srba i Hrvata i drugih. Iz najrazličitijih pobuda, za koje ih na kraju balade nitko neće pitati. Znaš kako je u ratu. Računaju se samo osvojene čuke.

PETAR:

Ovi vaši Srbi, mislim na ove što stotinama godina žive u Hrvatskoj, viču da su ugroženi. Šta ti misliš o tome?

MARIO:

Na Balkanu su svi ugroženi, samo je pitanje kad će koji doći na red. Je l' se ti sada osjećaš ugroženim?

PETAR:

Iskreno, osećam se svakako. Makar, kad su me već proglasili okupatorom, sramota me reći da sam ugrožen. Gde si ti čuo da je okupator ugrožen? A opet, tanka je crta na ovim prostorima koja deli okupatore od oslobodilaca. Skoro nevidljiva. I ne znaš kad je predeš. Samo te ove pomahnitale balkanske vodurine izbace na drugu obalu, pa se snalazi kako znaš i umeš.

MARIO:

Baš tako. A mnogi nemaju snage, pa se prepuste bujici, gdje odnese, odnese. Jebi ga, nismo svi ni ratnici, ni heroji, ima nas koji smo obični ljudi i kojima nije do osvajanja ni ratnih medalja. A tim medaljama nisam bio sklon ni u miru, a kamoli u ratu. Znaš, uvijek kad bih vidio postrojene stare ratnike nakindurene tom gvožđurijom, pitao sam se koliko je krvi proliveno za svaku medalju. Koliko ljudskih života košta ona s ukrštenim mačevima, a koliko ona bez njih? I koliko je onih koji su pali za te medalje na silu odvedeni na prve crte?

PETAR:

Trebale bi sve države sveta uvesti medalje za mir koje bi se dodeljivale svake godine kao najveće državno priznanje.

MARIO:

Na Balkanu bi ih trebali dijeliti svaki dan, dok svi ne postanu mirotvorci. I tada bi opet neki od odlikovanih nešto zasrao. Napao onog pored sebe, jer bi se smatrao većim borcem za mir od njega. I tako zaratili radi mira.

PETAR:

E, jebi ga!

(Tog trenutka pozvoni zvono.)

PETAR:

Tko je sad, u ovo gluvo doba?

MARIO:

Sigurno netko krajnje dobronamjerman. Jesu li ti ovi pištolji puni?

PETAR:

Naravno. Pa neću ih valjda prazne držati.

MARIO:

Od nekog s takvim renomeom okupatora kao što si ti svašta možeš očekivati. Hajde, otvori vrata!

(Svaki uzima po pištolj, a Petar otvara vrata dok pištolj drži skriven u ruci iza leđa. Ispred vrata stoje u uniformama zastavnik Jovica iz vojne policije i jedan mladi vojni policajac.)

PETAR:

Šta je bilo, Jovice?

JOVICA:

Druže kapetane, naredeno mi je da vas odmah privedem u Komandu.

PETAR:

Ma nemoj! A zašto?

JOVICA:

Zato šta ste danas poslali admirala u pizdu materinu. I jebali majku Srbima.

PETAR:

A ne, jebao sam njemu, Srbima, Hrvatima i svima skupa.

JOVICA:

Jebi ga, oni su upamtili samo za Srbe i sad traže da vas privedem.

PETAR (*vadi pištolj i uperi ga u glavu Jovici, koji ga gleda očiju raširenih od straha*):

Ajde, Jovice, uđi ti i ovaj tvoj unutra, da se nešto dogovorimo.

JOVICA:

Pa, ovaj, znate, druže kapetane, ako baš nećete, odoh ja, pa vi to sutra s njima rešite sami. Ne bih se ja dublje petljao u vaše razmirice.

PETAR:

Jovice, upadaj!

(Ova dvojica ulaze i zatiču Marija kako vrti pištolj po rukama.)

VOJNI POLICAJAC (*šapatom Jovici*):

Najebali smo, druže zastavniče.

JOVICA:

Izgleda. Zdravo, druže kapetane (*pozdravi Marija*). I vi ste tu?

MARIO:

Što vam i ja trebam?

JOVICA:

A ne, vas su izgleda već otpisali.

PETAR:

Pazi bogati. Njega već otpisali, a još je jutros bio u uniformi. A mene bi da privedu. Šta niste i mene otpisali, a ne samo njega?

JOVICA:

Pa, on je, znate, ovaj...

PETAR:

Hrvat?

JOVICA:

Pa, jest.

PETAR:

I on je slobodan. A mene, kao okupatora, vlastita vojska privodi?!

JOVICA:

Pa, kad ste admirala sterali u pizdu materinu. Nije da on to nije zaslužio, ali ste to napravili baš nekako u nevreme...

PETAR:

Ćuti, života ti! Skidajte te opasače i pištolje. (*Skidaju ih.*) Tako. Stavite ih tamo u kut sobe. Jovice, otkrit ću ti jednu tajnu, koju za sada samo Mario zna. Ja sam ti se odlučio noćas ubiti, i u takvim okolnostima shvatit ćeš da me boli levi viseći element za admirala i njegove naredbe. A tebe je sam Bog poslao, a ne admiral.

JOVICA:

Kako to mislite, družo kapetane, da me je sam Bog poslao?!

PETAR:

Pa, Jovice moj (*grli ga*), valjda ćeš mi ti, kao pravi i poštenu Srbin, praviti društvo.

JOVICA:

U čemu?

PETAR:

U tom zadnjem putovanju.

JOVICA:

A kako?!

PETAR:

Lepo. Nećeš valjda da pustiš kapetana samog na tako dug put. Ukokat ćemo se skupa i nas dvojica polako put pod noge. Ti si svoje ionako odživeo i sad ćeš ko pravi junak i Srbin da sve pošalješ u izvesnu stvar i da mi se pridružiš. Vidiš da je Bog mislio na sve.

JOVICA:

Kurac je mislio. Da je mislio, sad bih ja spavao sa svojom Gocom, ko svaki pošten čovek, a ne čekao...

PETAR:

Jovice, s Gocom si prespavao više od pola života i, koliko ja znam, nisi se baš usrećio. A ovo sa mnom ti se pruža prilika samo jednom u životu. To, kao pravi Srbin, ne smeš propustati.

JOVICA:

Bogami, nakon toliko godina ovo je prvi put da sam pozeleo da sam sa ženom u krevetu. Nego, družo kapetane, vi ste to ionako odlučili bez mene, sami, pa šta da vam ja smetam, mislim, da se ne petljam u tako značajne životne odluke. Ako mogu, ja bih...

PETAR:

Kresnuo koji konjačić, pa ćemo se već nekako dogovoriti. Ajde, sad natočite konjak. (*Toče.*) Lepo. Nategnite. U cugu. Bravo! Sad opet natoči. Opet kresni. Opet natoči. Iskapi. Uvuci oči, Jovice, da ti ne ispadnu. Natoči. Imaš dobar cug. Pravi okupatorski (*tapše ga po leđima*).

JOVICA (*zakašljao se*):

Khh...Nemoj...Khh... Nemojte tako. Ne bih smeo piti zbog visokog tlaka.

PETAR:

Jovice, konjak skida tlak. Pogotovu kad je besplatan. Nego, kad već spominješ ženu, gde ti je familija?

JOVICA:

Otpremio neki dan za Srbiju. Sve. Baš mi danas javili da sam dobio unuka. Muško, družo kapetane.

PETAR:

Muško. Pa, čestitam. Ti si Srbin, Jovice, je l' da?

JOVICA:

Znate da jesam, družo kapetane.

PETAR:

Lepo. Ajde, onda uzmi onu svoju kuburu iz kuta i rokni par komada s balkona. Da, kao pravi Srbin, proslaviš dolazak muškog u familiju.

JOVICA:

Ovaj, ne bih ja, družo kapetane. Ja bih to nekom drugom prilikom. Svečanijom.

PETAR:

Jovice, dođe tako neko vreme na Balkanu kad više ne znaš hoćeš li imati drugu priliku. Pogotovu ne svečanu. Zato uzmi pljucu i na balkon.

JOVICA:

Ali, družo kapetane, okolo nas su same ustaše, mislim Hrvati. Ako me vidu u uniformi na balkonu kako rokam, upucat će me ko glinenog goluba. Uz to, grad je zamračen zbog uzbune, pa mu ga ja na balkonu dođem osvetljen ko božićno drvce. Može i ćorav da me skine.

PETAR:

Skinut ću te ja, tako i tako. Ajde, bre, uzimaj pištolj i na balkon. Kakav si ti Srbin kad se za unuka ne usudiš opalit par komada?!

JOVICA:

Mogu li tu u sobi?

PETAR:

Možeš kurac. Da ne bi još u spavaću sobu, da ti lepše bude. Marš na balkon i pucaj.

JOVICA:

Ubit će me...

PETAR:

Bolje oni nego ja. Unuk će ti biti ponosan. Sretni dedica život žrtvovao među neprijateljima samo da bi proslavio njegov dolazak na svet. Čoveče, to ne doživi svatko. Ima da ti oni tvoji idioti u pripizdini donjoj, negde na jugu Srbije, dignu spomenik od najmanje dva metra.

JOVICA:

Druže kapetane, nisam vam ja za spomenike. Ni ovako ne ličim ni na šta, a kamoli da me isklešu.

PETAR:

E, tu si u pravu, šta jest, jest. S tom trbušinom, pa tom kljukom od nosine crvenom ko paprika od lokanja i tim činom...

JOVICA:

A, varate se, mogao sam ja dogurati do većeg čina da...

PETAR:

... su te ulovili treznog, da ti ga mogu nataknuti. Nećeš valjda reći da si i ti bio diskriminisan u Armiji? Pa, jebo te bog, ispada da bi u ovoj Armiji svi dogurali do generala da ih nisu sjebali po nacionalnoj osnovi. Ajde, Jovice, pusti ta sranja i na balkončić, da tamo osvetlaš svetu srpsku tradiciju. Nisi ni svestan koliko si srećan.

JOVICA:

Jebeš takvu sreću.

(Pokunjeno uzima pištolj i izlazi na balkon. Saginje se do visine balkonske ograde, diže ruku iznad glave i ograde, te nasumice, u zrak, ispaljuje jedan metak.)

PETAR *(Izlazi na balkon i diže na noge prestrašenog Jovicu):*

Kako te nije sramota? I ti si mi neki Srbin! Pucajmo zajedno.

JOVICA:

Majko moja.

PETAR:

Jedan, dva, tri, pali!

(Pucaju po tri puta.)

Nek mu je sa srećom i da nikad ne doživi sudbinu okupatora.

JOVICA:

I da, akobogda, upozna dedu.

PETAR:

To bi mu puno pomoglo u životu, ali, dobro, svako ima pravo na svoje želje. Šta si probledeo? Nisi se valjda prepao? Ajde, ulazi i kresni jedan dupli konjačić, da ti lakše bude.

JOVICA:

Ako baš ne moram...

PETAR:

A ako baš moraš? Ajde, ne zajebaji me. Ostao si živ, šta hoćeš više?! Jebeš takve ustaše kad im matori srpski zastavnik puca s jedinog osvetljenog balkona usred grada, a oni ništa. Mogli su te barem pokušati skinuti. Nije ni čudo šta je Pavelić morao pobeći iz zemlje. Nije bio blesav ko ona naša bradata budala koja je ostala u zemlji i čekala maloletnog kralja da se vrati, pa dočekala vešala.

MARIO:

Vratio bi se kralj da je znao put. Nije mu ga imao tko pokazati.

JOVICA:

A koji je to naš bradati bio?

PETAR:

Pa, Draža, jebi ga.

JOVICA:

Druže kapetane, Draža je bio četnik, a ne naš.

PETAR:

Jovice, ni kurca ne razumeš. Nemoj da te opet steram na balkon.

JOVICA:

Dobro, dobro, izvinite. Nikad mi politika nije bila jača strana.

PETAR:

A koja jest, života ti?

MARIO:

Što ćemo s njima dvojicom?

PETAR:

Jovica hoće pod svaku cenu da mi pravi društvo na putu do neba. Kad je već zapeo čovek, nezgodno mi ga odbiti. Ili da pozovemo ovu vašu policiju, da im kažemo da nas uznemiravaju, da pucaju okolo i ne daju poštenom svetu da se odmara? Dobro, sad većina umire od straha pa nitko ne misli na odmor, ali Jovica im ne da niti da umru na miru. Pa nek ih odvedu i nek onda rade s njima šta hoće.

JOVICA:

Pa, nemojte tako, druže kapetane. Šta smo vam mi skrivili?

VOJNI POLICAJAC:

Ja se slažem, druže kapetane.

PETAR:

S čime se ti slažeš?

VOJNI POLICAJAC:

Da zovete hrvatsku policiju i da nas predate.

JOVICA:

Pa, jebo te bog, mali, ti bi meni trebao da štitiš leđa, a ne da tražiš da nas predaju neprijatelju. Sramotiš tu časnu uniformu na sebi.

MARIO:

E, moj Jovice, malo je uniformi u povijesti čovječanstva koje se mogu povezati s čašću. Nego, sinko, odakle si ti?

VOJNI POLICAJAC:

Iz Bosne, družo kapetane. Bosanac.

MARIO:

A što bi ti sada najradije napravio?

VOJNI POLICAJAC:

Da imam civilku i nešto para, ukrco bih se na prvi vlak za Bosnu i kidnuo.

JOVICA:

On bi za Bosnu?! Ja bih na Mesec, ali me nitko ne jebe. Kako se ti ono zoveš?

VOJNI POLICAJAC:

Safet.

JOVICA:

Safet?! Kako Safet? Zar nisi Miodrag?

VOJNI POLICAJAC:

Nisam, družo zastavniče, to je onaj iz druge smjene. Isto Bosanac, samo šta se zove Miodrag.

JOVICA:

Isto kurac, a ne Bosanac. Tu ti je poprilična razlika.

VOJNI POLICAJAC:

U čemu?

MARIO:

U nekoliko krivih slova na krivom mjestu u krivo vrijeme. Sitnica koja te može stajati glave u ova luda vremena.

VOJNI POLICAJAC:

Pa, šta su slova kriva?

MARIO:

Inače ništa, ali u ovom trenutku je to od popriličnog značaja. Važno je samo jesu li krivo poredana i imaju veze s tobom. Eto, Jovici bi bilo lakše da se zoveš Miodrag.

VOJNI POLICAJAC:

Prijatelji me zovu Saks?

MARIO:

Eto, Jovice, može Saks? Jedno slovo manje a i moderno zvuči.

JOVICA:

Mog su starijeg brata u II. svetskom ratu uhvatili muslimani, negde na Sandžaku i ubili ga iako je tvrdio da se zove Hazim. Jest, ali nije znao neku muslimansku molitvu i to ga je stajalo glave.

VOJNI POLICAJAC:

Ja ne znam nikakve molitve.

JOVICA:

Moderni naraštaj, pa to ti je. Više ne možeš čoveka ni po imenu odrediti kamo spada. Sve se izmešalo. I kakvo ti je to ime Saks? Čije je to uopšte ime? Američko?

VOJNI POLICAJAC:

Moje, družo zastavniče. A koliko vidim, nije ih se ni vaše ime baš previše dojmilo.

JOVICA:

Sinko, ja sam od onih sitnih riba koje svakako najebu, pre ili kasnije, kako god se zvale. Uvek su na kraju žrtvovane od onih krupnijih. Eto vidiš, ja sam u gabuli zbog admirala koji verovatno i ne zna kako se zovem. Mi smo sitna roba, bez marke, ona najjeftinija, koju par puta obučeš i baciš. Ne isplati je se ni prati.

PETAR:

Vidi, bogati, nisi ti ni tako blesav kako izgledaš. Ako slučajno preživim ovaj rat, u šta sumnjam, a ti ne preživiš, u šta ne sumnjam, šta da poručim dedinu unuku?

JOVICA:

Da beži od uniforme ko đavo od tamjana. I da čim stane na noge, beži s Balkana.

PETAR:

A otadžbina, srpstvo?

JOVICA:

Vidite gde su nas doveli. Do jučer smo pili u kavani preko puta, a danas se vijamo pištoljima. A veliku će korist otadžbina imati od mene kad nisam sposoban razlikovati Miodraga od Safeta.

PETAR:

Moj Jovice, nisi ti kriv šta su obojica u istoj uniformi. Pričekaj koji mesec da ih malo izmene, doteraju, pa ćeš ih lakše razlikovati.

JOVICA:

A tko će nam to menjati uniforme?

PETAR:

Jebi ga, prekasno je za tebe da išta razumeš. Zato ti ja rekoh da ti je najbolje ovo šta si se setio da putuješ sa mnom.

(Tog trenutka opet zazvoni ulazno zvono.)

MARIO:

Tko je sad opet?

PETAR:

Jovice, je l' to netko došao tebe spašavati?

JOVICA:

Taman posla. Boli koga đokica za mene. Vidite koga su mi dali u pratnju.

PETAR:

Dobro, tu ih razumem. Mislim, kakve koristi od tebe?! Ni ustaše neće da troše municiju na tebe. Ne isplati se. Zato ti ja i kažem da ti je odlazak sa mnom najbolja životna odluka. Barem ćeš se svih rešiti. Dobro, ne kolutaj očima, iziđi ću ti ususret. Evo, ti si stariji, pa ću te pustit da se prvi upucaš. Pošteno? Ili, ako hoćeš istovremeno, jedan drugoga. Meni svejedno. Ti biraj. Razmisli pa mi kaži. Idem sad da vidim tko to gnjavi! *(Otvora vrata s pištoljem u ruci iza leđa.)* Opa, bato, evo još milicije, pardon, policije. Ovaj put domaće, civilne. Dobra večer, gospodo. Samo izvolite, uđite. Uđite, slobodno, nemojte se skanjivati. Ta tu smo svi u uniformi. Skoro svi. Samo napred. Baš smo nešto mislili na vas, i eto vas na vrata. Baš lepo s vaše strane. Eto, tako, fino, sad kad ste ušli, raskomotite se.

I. HRVATSKI POLICAJAC:

Oprostite, gospodine, imamo prijavu da se odavde pucalo. Je li to točno?

PETAR:

Ma, opustite se. Evo, za početak, skinite opasače s pištoljima. Ne brinite se, samo da vam lakše bude. Hajde, hajde, skinite samo. *(Uperi pištolj u njih.)* Ne bojte se, ja se tako s pištoljem malo igram, takva vremena, zalepi se za ruku pa neće van. Evo, stavite naoružanje tamo u ugao, na ono od kolega iz vojske. Eto tako, baš lepo. I ove telefončine, šta vise sa vas, toki-vokije. Isključite ih, za svaki slučaj, da vas ne ometaju nepotrebno. Sad sedite. Mario, natoči im. Tako. Živeli vi nama sto godina. A sad dalje točite sami, kao da ste kod kuće. Ionako se više ne zna čija je ovo kuća. Ej, Mario, uzmi tu gvožđuriju i dođi čas sa mnom u sobu. Vi samo pijuckajte. Nemojte pokušati izlaziti dok vam ne dopustim. Iz sobe vidim izlazna vrata, a večeras sam lak na obaraču. Idemo Mario.

(Mario uzima opasače s pištoljima i s Petrom odlazi u sobu. Pritvaraju vrata iza sebe.)

JOVICA:

Najebali smo s ovom dvojicom pijanih budala.

I. HRVATSKI POLICAJAC:

A tko ste vi?

JOVICA:

Iz vojne policije. Kolege. Došli po kapetana, pa, eto, doživismo sve šta i vi.

II. HRVATSKI POLICAJAC:

A tko su oni?

JOVICA:

Dva kapetana, jedan Srbin, Petar, onaj što vas dočekaao s pištoljem, a drugi Hrvat, Mario, inače kumovi. Mi došli po ovog našeg. Ali, kako nam je krenulo, braćo, crno nam se piše.

I. HRVATSKI POLICAJAC:

A sad smo opet braća?

JOVICA:

U nevolji, protiv zajedničkog neprijatelja, uvek smo bili braća. Sad smo malo u krizi s vanjskim neprijateljima, manjka nam ih, ali sredit će se to s vremenom, već ćemo mi naći nekog tko će biti protiv jednih i drugih, pa opet iz početka. Ali, do tada, treba nekako preživeti s ovom dvojicom uspaljenih idiota. Njima izgleda još nitko nije rekao da smo u ratu.

II. HRVATSKI POLICAJAC:

Nećeš ti rata, kad dvojica pijanih oficira, inače pripadnika sukobljenih naroda, da ne bi bilo greške, razoružavaju vlastitu policiju. Još nas mogu ukokati, koliko su ljudi, samo da se dogovore hoće li Srbin pokokati svoje, a Hrvat svoje, ili će ipak svaki one druge.

VOJNI POLICAJAC:

A zašto mene? Ja nisam ni Srbin, ni Hrvat. Ja sam Bosanac.

JOVICA:

Nema više Bosanaca, sinko. Ili si Srbin, ili Hrvat. Zato će da najebeš s nama skupa, makar se i Safet zvao.

I. HRVATSKI POLICAJAC:

Dobro kaže zastavnik. Safet! Kakva je to nacija - Muslimani?! Prekrstili vas Turci, još u srednjem vijeku, i umjesto da se sramite što ste vjeru iznevjerili, vi još hoćete i naciju.

JOVICA:

Bogami, baš tako. Pravo kaže kolega.

I. HRVATSKI POLICAJAC:

Vi ste svi Hrvati, muslimanske vjeroispovijesti.

JOVICA:

Ili Srbi, te iste vere, šta spominje kolega.

VOJNI POLICAJAC:

Pa, šta ću onda biti? Srbin ili Hrvat?

JOVICA:

Ako se osećaš Srbinom, budi Srbin. Ako se ne osećaš Srbinom, budi šta hoćeš. Možeš i Hrvat, ako ti je stalo.

II. HRVATSKI POLICAJAC:

Pitaj njih kad se vrate što si, da te znaju rasporediti. Da ne izgubiš glavu s pogrešnima.

JOVICA:

Neka ovaj pripadne vama, nekako mi je sumnjiv za Srbina. Sad bi vamo, pa bi tamo, a to mi nekako miriše na vas.

I. HRVATSKI POLICAJAC:

Da je pripadao nama, bio bi s nama. Samo ti njega drži. Snaći ćemo se mi i bez njega. Njihovi su nas i sjebali u II. svjetskom ratu.

JOVICA:

Kako?

I. HRVATSKI POLICAJAC:

Pa, dok je ustašama išlo sve od ruke, bili su glavni. Više ih je bilo u ustašama nego nas Hrvata. Kad su kola krenula nizbrdo, svi postadoše partizani. Preko noći. I udri po nama.

JOVICA:

Jebi ga, nisam ja za politiku.

II. HRVATSKI POLICAJAC (*obraća se I. hrvatskom policajcu*):

Pa, koliko ja znam, tvoji su bili u partizanima, a ne u ustašama.

I. HRVATSKI POLICAJAC:

Govorim generalno. Jebi ga, predsjednik Tuđman je rekao da se povijesne zablude više ne računaju, da smo svi isti, bez obzira na to što su nam roditelji bili. A gdje su tvoji bili?

II. HRVATSKI POLICAJAC:

U Jasenovcu. Jedni unutra, drugi držali stražu da oni prvi ne kidnu. Mene ne možeš uloviti na krivu nogu. Kako god koji sistem naiđe, ja imam uporište u jednima od njih.

JOVICA:

U Jasenovcu? Čudo od logora. Jedni tvrde da je unutra bilo samo sedam logoraša, a drugi sedamsto hiljada logoraša, pa sad ti budi pametan! A oni tvoji, šta su bili unutra, jesu li preživeli?

II. HRVATSKI POLICAJAC:

Taman posla. Kako će, kad su ih ovi drugi čuvali.

JOVICA:

Pa, kakve koristi imaš od njih mrtvih?

II. HRVATSKI POLICAJAC:

Najveće. S njima možeš raditi što god hoćeš i ne bune se. Ovi živi stalno jedu govna, pozivaju se na neke principe, drugarstvo ovo, drugarstvo ono, pa se ti osloni na njih. Moj luđi stric usred Šibenika još drži Titovu sliku na zidu. Strina je htjela skinuti, a on za lovačku pušku i za njom. Viče po gradu da ide opet u šumu, u partizane. Da se kojim čudom Tito može ustati iz mrtvih, ostasmo mi svi bez država isti dan.

JOVICA:

A, jest da je Tile bio Hrvat, nije da nije, ali opet, većeg vojskovođu svet nije video, a kamoli ovaj jadni Balkan. To mu se mora priznati. Jest i da je nas Srbe sjebo, oduzeo nam pola srpskog teritorija, ali opet, da je vratit Jugoslaviju s njim, ja bih se odrekao svih ovih novih seratora.

VOJNI POLICAJAC:

Ovi se u kuhinji dogovaraju kako će nas pokokati, a vi tupavite o veličini Tita?!

JOVICA:

Da se upoznamo, kad smo već najebali ovako zajedno. Ja sam Jovica, ovo je Miodr... pardon, Safet.

I. HRVATSKI POLICAJAC:

Ja sam Ante, a on je Ivan.

(Pružaju ruke i rukuju se.)

JOVICA:

Srce mi je skoro otkazalo kad me kapetan natero na balkon da pucam. Dobio sam unuka, muško, pa se moralo. Srpski običaj.

ANTE:

Pa i kod nas je isto. Kod mene kući, u Dalmaciji, i danas su rupe na plafonu u staroj kuhinji, gdje se pucalo za svakog muškog u obitelji. Nego, nešto ste probljedjeli? Nije vam dobro?

JOVICA:

Ah, ratujem s visokim tlakom, a zaboravio sam tabletu za tlak popiti. Mislio sam da će ovo brzo završiti, a ne ovako. I sad me, bogami, baš probada u prsima, a nešto mi i leva ruka trne.

IVAN:

Nije on blijed, nego je sve sivlji. Hoćeš jedan konjak za cirkulaciju?

JOVICA:

Nemoj, molim te, konjak više. Uh! Baš probada. Uh! Zreo sam za lekara.

VOJNI POLICAJAC:

Da zovnemo kapetane, zastavniku je sve gore. Druže kapetane! Zastavniku je loše.

(Petar i Mario se vraćaju u dnevnu sobu. Zastavnik Jovica je probljedio i drži lijevu ruku u predjelu srca.)

PETAR:

Šta ti je? Šta si pozeleneo?

JOVICA:

Izgleda da mi srce trokira. Uf!

PETAR:

Od kada?

JOVICA:

Od pre sat-dva. Uf! A visok tlak imam već desetak godina. Medicinski fenomen. Jednom sam u bolnicu na vlastitim nogama stigao sa tlakom 250 sa 170. Uf!

MARIO:

Pa koji kurac radiš u vojnoj policiji s tolikim tlakom, još u tim godinama?

JOVICA:

Druže kapetane, nisam znao da stiže rat. Ah! Da sam znao, maknuo bih se na vreme. Barem bih pokušao.

MARIO:

I to je što kažeš.

(Jovica se tresse i očitu mu je sve lošije. Sve teže i teže diše.)

PETAR:

Ovaj će nam odapeti bez ispaljenog metka.

IVAN:

Ima srčani napad. Zovite odmah hitnu pomoć ili je gotov.

(Mario uzima telefon i zove hitnu pomoć. U međuvremenu Jovica dobiva sivkastu boju, koluta očima i hropće. Potom pada u nesvijest.)

MARIO:

Ode Jovica. Što da radimo?

IVAN:

Treba mu dati umjetno disanje i stimulirati rad srca.

PETAR:

Otkud ti to znaš?

IVAN:

Ja sam prije radio u hitnoj pomoći...

PETAR:

Pa šta ne šutiš? Pomaži mu, pobogu.

IVAN:

Kao vozač.

PETAR:

E, jebi ga.

ANTE:

Ivane, zar ne reče ti da si i prije bio policajac? Da si završio policijsku školu?

IVAN:

Jesam, isto kao i ti.

MARIO:

Jebeš vaša školovanja. Prekinite s tim. Ti iz hitne, Ivan, je l' da, jesi li ikada vidio kako se spašava od infarkta?

IVAN:

Jesam, nekoliko puta, ali, nijedan se nije izvukao.

MARIO:

To se zove preporuka. Jebi ga, pomaži kako znaš. Valjda znaš kako se daje umjetno disanje?

IVAN:

Ja da mu dajem umjetno disanje?! Da tom matorom konjini gurnem jezičinu u usta? Ne dolazi u obzir. Bolje da rikne, manja šteta.

ANTE:

A što ne bi kolegi pomogao? U biografiji će ti pisati da si spasio kolegu, vojnog policajca, doduše Srbina, neutvrđene starosne dobi, između 60 i 120 godina, forsirajući jezičinom njegove krajnike i to u jeku oslobodilačkih akcija...

IVAN:

Ne seri!

PETAR:

Kume, da ja koknem ovog, pa da ne svira više?

ANTE:

Mene ćete koknuti, a njega ćete spašavati?

PETAR:

Kad te koknem, pokušat ćemo i tebe spasiti. Zadovoljan?

MARIO:

Jovica je gotov. Postao je ljubičast. Hoćete li mu pomoći ili ne?

IVAN:

E, jebeš ovakav rat kad ja moram spašavati srpskog vojnog policajca starijeg od boga dva i pol' dana.

(Ivan prilazi Jovici, masira mu rukama prsa, a potom mu pokušava dati umjetno disanje. Onda se zagrcnuo, naglo podigao i potrčao prema jednim vratima.)

PETAR:

Kamo ćeš čoveče?

IVAN:

Povratit *(otvori vrata i utrči u sobu)*.

PETAR:

To mi je spavaća soba, idiote.

IVAN *(viče iz sobe)*:

Kasno Marko na Kosovo stiže. Argh!

PETAR:

Majku pandursku blesavu! Ni WC ne može naći, a kamoli da će čoveka spasiti.

MARIO:

Kume, Jovica se budi. Gledaj! Vratila mu se boja. Počeo se micati.

PETAR:

Jebi ga, sad se moram izviniti onoj konjini što mi se ispovraća po spavaćoj sobi.

(Ivan se vraća i drži u ruci nešto stisnuto.)

MARIO:

Što ti je to u ruci?

IVAN:

Njegovo zubalo. Što misliš zašto sam povratio?!

PETAR:

Ajoj! Prijatelju izvini, molim te. Povrati gde god stigneš. Stvarno si najebao.

IVAN:

Ante, ako ikome o ovome zucneš, ubit ću te, kunem se djecom.

ANTE:

Ne brini, kako nam je krenulo, neću stići sve i da hoću.

IVAN:

Pa valjda će nas nakon svega pustiti na miru.

PETAR:

Jebi ga, kume, okolnosti su se drastično promenile. Šta ćemo sad s njima?

MARIO:

Ne znam. Sad mi se čini da ne bi bilo u redu ucmekati ih.

JOVICA (*budi se*):

Gde sam?

MARIO:

U raju, Jovice, u raju.

JOVICA:

U raju?! (*Okreće se oko sebe izgubljeno.*) Nekako mi poznato izgleda. A i nisam raj tako zamišljao.

PETAR:

Ma nemoj! A kako si ga zamišljao, majke ti? Sve u cveću, oko tebe hor mladih devojaka, a ti u sredini.

JOVICA:

Pa, ovaj, tako nekako.

PETAR:

E, pa, Jovice, ovako izgleda raj kad su u pitanju Srbi, podoficiri, s najmanje pet godina staža u obaveštajnoj službi.

JOVICA:

Kako onda izgleda pakao, ako je ovo raj?

MARIO:

Vi Srbi nikad niste zadovoljni. Ni u raju.

ANTE:

Stvarno vam nikad nije dobro. Uvijek nešto zamjerate.

PETAR:

Ti da čutiš o Srbima.

ANTE:

Pa i Mario je Hrvat. Kako on može, a ja ne smijem?

PETAR:

On je to pravo stekao dugogodišnjim zalaganjem na izgradnji bratstva među našim sjebanim narodima.

ANTE:

Pa, dobro ste ga izgradili, nema što. Poludjeli načisto jedni za drugima.

PETAR:

Prijatelju, tako ti je to kod onih koji se ludo vole. A u ludilu nema mere. Eto, sad smo je prevršili. Ali, proći će to.

ANTE:

Kako mislite da će to proći?

PETAR:

Lepo, kao i sve u životu. Samo je pitanje koliko će nas sve to izdržati, ništa više. I ništa posebno.

JOVICA:

Ljudi, gde mi je zubalo?

IVAN:

Evo ti ga!

JOVICA:

Šta radi kod tebe?

IVAN:

A u kurac!

(Opet trči, ovaj put u kupatilo, da povraća.)

PETAR:

Jovice, ovo ti je bilo vrlo neumesno pitanje. Da te čovek nije masirao i dao umetno disanje, sad bi već bio kod mog imenjaka na nebu.

JOVICA:

Stvarno?! Baš mi je žao. Izvinit ću mu se. Ivane! Ivane! Izvini, molim te. Kad izideš, ima da te poljubim.

IVAN *(viče iz kupatila)*:

Da me poljubiš? Ajme... Argh!

(Čuje se kako povraća.)

PETAR:

Jovice, stvarno nemaš takta. Da ga poljubiš nakon što ti je čovek omaškom jezikom izvukao zubalo?

JOVICA:

Ali, družo kapetane, samo sam hteo da iskažem zahvalnost, da...

(Tog trenutka zvoni ulazno zvono.)

PETAR:

Šta je noćas prometno ovde! Mario, idi ti. Kad god ja otvorim, nacрта se netko u uniformi. Možda ćeš ti biti srećnije ruke pa ubosti kakvog civila.

(Mario ide prema vratima i otvara ih.)

MARIO:

Kume, polovičan uspjeh. Nit' je vojnik, niti civil.

PETAR:

Pa koji je onda kurac?

MARIO:

Kako bi ti nazvao zastavnika u penziji koji je junačko srce ostavio dvadesetak metara iza sebe.

PETAR:

Milojicom. Komšija, jesi to ti?

MILOJICA (*s vrata*):

Jesam, Pero, ja sam. Moram ti nešto reći.

PETAR (*prilazi rubu sobe, pred sam hodnik i gasi svjetlo. Polumrak, samo se on vidi.*):

Dođi, pa kaži.

MILOJICA:

Ništa se ne vidi. Šta ti je sa svetlom?

PETAR:

Moramo biti ovako u tami, zbog ustaša, da nas ne poskidaju.

MILOJICA:

Pametno, pametno. Nego, znaš šta sam ti hteo reći. Ona moja matora glupača od žene zvala miliciju jer da se tu kod tebe puca. Pa rekoh, da ti kažem, da ne bi došli po tebe.

PETAR:

Lepa? Teta Leposava zvala miliciju?

MILOJICA:

Pobenavila potpuno od straha. Po ceo dan plače. Stalno priča o smetovima snega po Lici iz II. svetskog, pa o tifusu i šta sve nije prošla. Od svega što vidi na dve noge priviđaju joj se ustaše. Večeras pukla potpuno. Trese se i viče da će nas zbog tebe odvesti, da se moramo zaštititi, da mi nemamo ništa protiv nijedne države, da...

PETAR:

A šta je s tobom? Kako ti to sve podnosiš?

MILOJICA:

Ah, ja. Znaš kako je. Imam šezdeset pet godina i isto toliko registrovanih bolesti. Ja sam svoje prošao. Umro danas ili sutra, isto mi ga dođe. Nego, ti mi se pazi. Dobro je da Mario tu. On je dobar čovek. Uvek se drži dobrih ljudi. Njih uvek ima, u svakom zlu. Danas on tebi, sutra ti njemu i tako ti to ide. U teškim vremenima najvažnije je imati prijatelja na kojeg se možeš osloniti. Nisu jadni narodi krivi. Zavedu ih i nateraju u rat ko stoku za klanje, pa tko preživi – preživi.

PETAR:

Dobro, čika Milojko, idi ti sad i ništa se ne brini. Bila je policija tu i sve smo sredili.

MILOJICA:

Bila?! Uh, bre, ubit ću je kad dođem kući.

PETAR:

Kažem ti da je sve u redu. Pusti Lepu na miru. Dosta joj je muke i bez tebe. Ajde, idi ti sad i ne brini se ni o čemu. U redu?

MILOJICA:

Ako ti kažeš. Samo se čuvaj. Ima tu puno dobrih ljudi, i Srba i Hrvata, samo se njih drži. I beži od ovih šta su podivljali, čiji god bili. Kad polude, nisu ničiji i ništa im sveto nije. A najmanje čovek. Znaš kako to kod nas ide. Mlad si ti još, ali ja sam sve to već prošao jednom. Kad se setim...

PETAR:

Ne brini se, samo ti idi.

(Milojica odlazi, a Petar opet pali svjetlo.)

MARIO:

Što si ugasio svjetlo?

PETAR:

Iskreno, najprije sam mislio da se malo našalim s čika Milojkom, da ga pustim nek priča, a onda bih upalio svetlo. Ali kad je ono rekao o teti Lepi, prošla me volja. Ma, sve je to tuga i žalost. Ne možeš se više ni našaliti. Nema ničeg šaljivog u strahu, kakav god on bio.

(Tog trenutka zvoni telefon. Mario se javlja.)

MARIO:

Dobra večer. Tko je? Tko? A, vi ste družo admirale. Izvolite! Kako, tko je na telefonu? Kapetan Mario Lekić. Sjećate me se? Sjećate! Baš lijepo od vas. Ne trebam vam ja. Ne čudi me. A, rekli su vam da sam vas izdao. Pa, ne znam baš, ja bih to prije nazvao strateškim uzmakom. Molim! Jebe se vas kako bih ja to nazvao. Pa, nemojte tako! Nema potrebe za toliku nervozu. Ma, pustite visoku politiku, tko visoko leti, nisko pada. Svratite vi kod mene i Perice na pićence. Hoćete Petra?! Jebi ga, on neće vas. Kako neće? Lijepo, kaže da ga boli izvjesna stvar za vas. Ne vjerujete? Još spominje i nekakvo pušenje, ali ne bih ja sad detaljno prepričavao telefonski. Malo je nezgodno. Hoćete možda Jovicu? I on je tu. Nešto maše rukama i koluta očima. Kaže da nije tu. Ne, ispravlja se. Izgleda da ni on ne bi divanio s vama. U stvari, ne može, ostao bez zubi, pa malo teže zbori. Tko mu je zube izbio? Nitko. Ivan mu ih izvukao. Tko je Ivan? Jedan naš hrvatski policajac, svratio na čašicu. Molim! Je li Jovica prešao u ustaše? Ne znam! Jovice, jesi li prešao u ustaše? Izgleda da mu je opet loše, opet je posivio i drži se za glavu. Ah da, zaboravih spomenuti da je imao infarkt i da ga je Ivan spasio. Izgleda da ima još jedan napad. Ivane! Ivane! Daj prestani povraćati, Jovica je opet zalegao. Družo admirale,

oprostite, ali vidite, ovdje je malo predinamično, pa ako možete nazvati za sat vremena. Čuje se sirena. Izgleda da i hitna konačno stiže. Vratite Jovici zubalo prije hitne. Ma, ne vama, družo admirale, Jovici je Ivan izvukao zubalo. Ma nije ga klao, nego jezikom, slučajno. Pa, rekoh vam da ga je spašavao a ne ubijao. Ne vjerujete? A što ćete, Ivanu je još teže vjerovati. Ma, ne razumijete vi ni kurca. Nema veze, shvatit ćete, ima vremena. A možda i nećete.

PETAR:

Daj meni telefon. (*Uzima telefonsku slušalicu od Marija.*) Halo! Jest, ja sam. Šta se tu dešava? Pa, eto, Jovica je doživio infarkt zbog vas. Nosit ćete ga na savesti. Na čemu ćete ga nositi? Ah, prematori ste vi za takve fizičke aktivnosti. Dobro da vas još služi i za one osnovne fiziološke potrebe. Ali ako se Jovica vrati među žive, bit će srećan kad mu prenesem vaše iskrene želje za ozdravljenje. Šta ću ja? Odgovorati za Jovicu ako mu se nešto desi? Može, družo admirale. Ako treba, odgovorati ću vam za celu mornaricu, ako vam je zbog toga pri srcu lakše. Sve za vas. Molim! Ma, ne. Krivo ste informisani. Nisam ja vas sterao u pičku materinu, barem ne pojedinačno. Naime, kako da vam to objasnim a da vi to shvatite iz prve. Ja sam sterao celu vojsku, pa onda mornaricu, pa onda Srbe, pa Hrvate i tek na kraju, pazite, tek na kraju vas. Tu je najvažniji redosled, jer... Jebi ga, spusti mi slušalicu.

(Tog trenutka se opet oglasi ulazno zvono.)

MARIO:

Pusti admirala u kurac. Idi, otvori vrata, to je valjda hitna. Jovica nam je opet na putu za nebo. Možda je već stigao tamo. Hej, skloni pištolje, inače će nam pobjeći prije nego što ga pokupe.

PETAR:

E, jebi ga, ne možeš se ni ubiti ko čovek, a da ti neka srpska budala ne sjebe koncepciju. Baš je morao ovde odapeti. Gde je spasilac?

MARIO:

Ivan?

PETAR:

Da.

MARIO:

Umire u kupatilu.

PETAR:

Bogami, on neće Jovicu zaboraviti ceo život. Ni kod zubara više neće moći otići a da mu ne pozli.

MARIO:

Hoćeš otvoriti ta vrata već jednom.

(Petar otvara vrata. Ulaze liječnik i medicinska sestra.)

LIJEČNIK:

Dobra večer. Tko ima infarkt?

MARIO *(pokazujući prostom na Jovicu koji leži):*

Pokušajte pogoditi iz prve!

(Liječnik i sestra žure prema Jovici, stavljaju mu masku za kisik na lice i pokušavaju ga oživjeti.)

LIJEČNIK:

Nije strašno, ali svejedno moramo odmah s njim u bolnicu.

PETAR:

U koju?

LIJEČNIK:

Kako koju?

PETAR:

U civilnu ili vojnu?

LIJEČNIK:

U civilnu, ovu gradsku. Ne smijemo u vojnu. Zabranjen je ulaz svima.

PETAR:

A, to ne može. Radije ga ostavite ispred ulaza vojne bolnice.

LIJEČNIK:

Ne smijemo tamo. Netko bi nas još mogao upucati.

PETAR:

Vas? Pa vi ste medicinsko osoblje, zaštićeno po međunarodnim... Ah, da, sad se setih. Vodite ga kamo god hoćete.

MEDICINSKA SESTRA:

Tko će nam ga pomoći snijeti do vozila?

MARIO:

Dvojica policajaca. Ivan i Ante. Ivane! Izlazi više, odnose Jovicu.

(Ivan izlazi, blijed, držeći se za želudac.)

LIJEČNIK:

Ni on ne izgleda najbolje? Treba li vama pomoć?

IVAN:

Treba, ako možete vratiti vrijeme jedno dva sata unatrag.

LIJEČNIK:

Kad bih mogao vraćati vrijeme, ne bismo se mi noćas ovdje srećali.

IVAN:

Onda pustite mene! Hoće li Jovica preživjeti?

LIJEČNIK:

Hoće. To je više šok nego infarkt. Nekoliko dana u bolnici i kući.

IVAN:

Zato ja neću.

PETAR:

Ovih dana odlazi u Srbiju, pa ga nećeš morati gledati.

IVAN:

Hvala Bogu.

MARIO:

Ajde, dečki, uzmite nosila i odvućite Jovicu. Pokupite i svoje naoružanje tamo iz sobe i neka vam je sa srećom.

ANTE:

Hvala. Oprostite, ali vas dvojica, vi i Petar, stvarno ste neke čudne cvječke.

PETAR:

Jesmo, jesmo. Uvek procvetamo kad ne treba.

VOJNI POLICAJAC:

A šta ćete sa mnom, družo kapetane?

PETAR:

Idi u spavaću sobu, samo pazi kud gaziš, dovoljno ju je već Ivan sredio. Uzmi iz ormara neko odelo, košulju, moje si veličine. Obuci što god hoćeš. Evo ti nešto para (*vadi novac iz džepa i daj mu ga*) i briši, sinko, za Bosnu ili gde god ti srce želi. U redu?

VOJNI POLICAJAC:

Kako ne bi bilo u redu, družo kapetane. Nikad vas zaboravit neću.

PETAR:

Sinko, briši i gledaj da se nečeg lepšeg sećaš u životu, a ne mene.

ANTE:

Ljepše možda hoće, ali ljudskije teško.

IVAN:

Što je to Ante? Grižnja savjesti?

ANTE:

Ništa. Ljudski je griješiti, ali je neljudski grešku ne priznati. I ne brini se za zube, neću nikom reći.

IVAN:

Znam da nećeš.

(Ivan i Ante idu sa sestrom po nosila. Potom se vraćaju, stavljaju na nosila Jovicu, koji je taman opet progledao.)

JOVICA:

Šta se sad dešava?

PETAR:

Prebacuju te u civilni deo raja. Nakon što si otkacio admirala, kažu da ne možeš ostati u vojnom delu, da pripadaš među civile. Razrešili te svih dužnosti.

JOVICA:

Ima Boga!

MARIO:

Na vrijeme si se sjetio.

IVAN:

Ante, pusti mene naprijed, da ga ne gledam. Ako ga još jednom vidim, gotov sam.

JOVICA:

Ivane, izvini...

IVAN:

Jovice, samo šuti, života ti. Molim te, samo šuti.

JOVICA:

Samo sam hteo...

PETAR:

Jovice, hoćeš da zavežeš, majke ti?

JOVICA:

Ne može čovek ni...

PETAR:

Jovice!

JOVICA:

Dobro, dobro.

(Ante i Ivan uzimaju svoje naoružanje, uzimaju nosila i nose Jovicu. Za njima odlaze liječnik i sestra. Potom izlazi i vojni policajac, obučen u civilno odijelo.)

PETAR:

Vidi, bogati, kao da je za njega krojeno? A možda i jest? Tko će sudbinu predvideti dok te ne samelje. Ajde, sinko, beži za njima.

VOJNI POLICAJAC:

Hvala još jednom druže kapetane. Hvala.

PETAR:

U redu je. Beži sad. Idi okolnim putem, nemoj direktno preko obale da te ne bi netko od onih vojnih budaletina prepoznao.

VOJNI POLICAJAC:

Hoću, bez brige. Zbogom.

MARIO:

Zbogom, sinko.

(Odlazi i vojni policajac. Petar i Mario ostaju sami.)

PETAR:

Kume, opet ostasmo sami.

MARIO:

A valjda je tako i bolje. Dosta mi je i Jovice i zubala i svih vrsta policija i ratova.

PETAR:

Kume, je li ovo naš rat?

MARIO:

Još nije, ali bi lako mogao postati.

PETAR:

Kako?

MARIO:

Poslije desete žrtve do koje ti je stalo, rat postaje tvoj, ma gdje se nalazio. Samo je pitanje koliko si uključen u njega. Involviran, što bi rekli ovi moji novi političari. Sve ostalo je samozavaravanje.

PETAR:

Znači, neće nas zaobići ma šta mi napravili, samo je pitanje koliko ćemo mi njega uspeti zaobići.

MARIO:

Tako nekako.

PETAR:

Natoči nam još jednu. Nešto razmišljam. Znaš, do jučer sam imao snove i uniformu. Sada mi je ostala samo uniforma.

MARIO:

Tješi se, lijepo ti stoji.

PETAR:

Snovi su bili još lepši, dok ih je bilo. Dok se nisu susreli sa sudbinom kojoj se nisu dopali. Koja ih je preko noći bezobzirno zgazila. Onako usput. Čisto sumnjam da je to, u svojoj oholosti, i primetila. I tako mi ostade uniforma i mrtvi snovi kojih se, ni mrtvih, ne smem sećati. Kume, znaš čega se plašim? Da ostanem živ, ovi idioti bi mi i mrtve snove oduzeli.

MARIO:

Slušaj, kako koju više popiješ, to si mi pjesnički nastrojeniji. Kako ti mogu oduzeti mrtve snove?

PETAR:

Oduzmu ti pravo na sećanje.

MARIO:

Probaj to precizirati!

PETAR:

Auh! Precizirati? Kako bi ti, da pođemo od najbanalnije stvari, nazvao situaciju kad slučajno čuješ neku pesmu koja te veže uz prošlost, a ne smeš pokazati da ti je do toga?

MARIO:

Slušaj je u svoja četiri zida.

PETAR:

Može i tako. Onda se u četiri zida snovi dignu iz mrtvih i imaš bal vampira. Do izlaska sunca i novog svanjivanja.

MARIO:

Dakle, ti si profesionalni sanjar u uniformi, čije su snove ubili.

PETAR:

Možda smo mi obojica promašili profesiju. Mogli smo se baciti u pesnike. Ide nam to. Tko bi rekao da u nama čuči po jedan mali Jesenjin, Baudelaire ili Njegoš...

MARIO:

Kud ćeš na Njegoša?

PETAR:

E, pa jebi ga, moraš i jednog svog. Reda radi. Dobro, možemo umesto Njegoša Kranjčevića, meni isti kurac. A verujem da ni oni neće zameriti. Ma, jebeš sve to. Nego, šta misliš koliko će ovaj rat trajati?

MARIO:

Pojma nemam. Nekoliko mjeseci, dok se usijane glave ne ohlade. Ako za to vrijeme ne završi, ako se razbukta, samo Bog zna kad i kako će završiti. Ako počne gorjeti u Bosni i na Kosovu, onda tome nema kraja.

PETAR:

A međunarodna zajednica? Rusi, Ameri?

MARIO:

Oni će nam prodavati svoje polovno oružje. A nama, kakvi već jesmo, dovoljna je i jedna gusjenica od tenka da napravimo više štete nego što oni mogu napraviti s deset tenkova u kompletu. A, hvala Bogu, imamo dovoljno i vlastitog naoružanja za barem desetak godina poštene tarapane.

PETAR:

Kako ćete vi Hrvati ratovati, kad je Armija sve naoružanje izvukla ili izvlači iz Hrvatske?

MARIO:

Prvo, ja neću ratovati, nego ću se već nekako izvući iz tog sranja. Barem se nadam. Drugo, onaj koji želi ratovati, uvijek dođe do oružja, na ovaj ili onaj način.

PETAR:

Dakle, nestašica eksplozivnih sredstava nije nikakva prepreka za vođenje rata?

MARIO:

Nikakva. Uvijek se nađe nešto što će eksplodirati. A dežurnih pirotehničara, koji drže zapaljenu šibicu i čekaju samo da pripale fitilj, ima u izobilju na svim stranama. Barem njih na Balkanu nikad nije manjkalo.

PETAR:

Da nešto rezimiramo. Jugoslavija se raspada. Dobro, raspala se jer se Slovenija već izvukla. Znači, nema je više. Barem ne onakve kakvu smo mi poznavali. E sad, šta su moja deca? Hrvati ili Srbi? Sa službenog stajališta, sad kad su s majkom, ispada da su Hrvati. Da su sa mnom, bili bi Srbi. Šta će biti sutra kad ne budu ni s njom ni sa mnom?

MARIO:

Ljudi. Obični ljudi i ništa više.

PETAR:

Kakvi ljudi? Nema na Balkanu ljudi. Ima Srba, Hrvata i čega već ne, ali ljudi, e, to je malo teže. Njih nitko ne priznaje. Jednom plemenu moraš pripadati da bi se priznalo da postojiš.

MARIO:

Proći će ta plemenska faza i ljudi će opet postati ljudi, bez obzira na to što su po nacionalnosti.

PETAR:

Misliš, doći će opet vreme kad će čovek biti veći od nacije. Kada?

MARIO:

Ne znam. Volio bih da znam, ali nažalost – ne znam. Mogu se samo nadati da će to biti brzo.

PETAR:

A dok to vreme ne dođe, ja sam ili okupator, u očima Hrvata, ili izdajnik, u očima Srba, zar ne? Mislim, dok sam u Hrvatskoj, u uniformi ili bez nje. A ako odem u Srbiju, onda moram pucati po Hrvatima, dakle, po vlastitoj deci, koja su trenutno samo Hrvati.

MARIO:

Ako to tako gledaš, onda se može i tako reći. Međutim, veličina je u tome da se prilagodiš okolnostima koje nisi htio, da jedno žrtvuješ kako bi drugo opstalo. E sad, tvoj je problem koje ćeš kriterije pri tom odabiru koristiti. Tu ti nitko ne može pomoći. To moraš sam sa sobom razlučiti i odlučiti.

PETAR:

I šta ja da žrtvujem? Sebe, kao Srbina, oficira i čoveka ili sebe kao Srbina, oca i čoveka? Razumeš šta hoću reći? U svakom slučaju žrtvujem sebe kao čoveka. A ako izgubim ono ljudsko u sebi, šta će mi sve drugo?

MARIO:

Čovječe, ne možeš to tako postavljati. Tvojjoj djeci treba otac i ona trebaju tebi, a jebeš nacije.

PETAR:

Šta će im otac koji ne zna šta je? Ne zna gde i kome pripada. Ako ostanem u Hrvatskoj, neću sutra smeti svoju decu odvesti u Srbiju, u svoj rodni grad, jer ću biti izdajnik. Ako odem u Srbiju, neću sutra moći doći ovde da vidim decu jer ću biti okupator. Razumeš? A ne mogu živeti ni bez svog rodnog grada ni bez svoje dece.

MARIO:

Daj, urazumi se. Ljudi bježe s Balkana glavom bez obzira i jebe im se za rodne gradove i države. Samo da ih ne vide.

PETAR:

Ja sam oficir. Ja ne mogu tako razmišljati.

MARIO:

Možeš i moraš. Nemaš izbora.

PETAR:

Imam.

MARIO:

Koji ti je izbor? Da se ubiješ? To nije izbor, nego posljedica nemogućnosti prihvaćanja bilo kakvog izbora.

PETAR:

Dobro, onda imam barem pravo na posledicu.

MARIO:

Ej, zajebi te retoričke vratolomije i opameti se. I prestanimo piti jer ako ovako nastaviš, još ćeš stvarno nekakvu glupost napraviti.

PETAR:

Još nekoliko čašica pa ćemo završiti. Ne brini se, neću napraviti glupost. Verovatno neću ni ništa genijalno, ali glupost sigurno neću. Doduše, što je u jednom trenutku za nekog genijalan čin, drugom je to ordinarna glupost. Zavisi s kojeg aspekta...

MARIO:

Ne počinji opet, molim te! Večeras si filozof, pjesnik, oficir, što si?

PETAR:

Ništa. Običan čovek kojeg su stavili pred svršen čin, koji taj čin ne priznaje. I da živim hiljadu godinu, nikad ne bih na njega pristao. Eto, to je moj izbor: pristati na taj gotov čin ili ne? Kako rekoh, ja ne pristajem. Nije bogzna kakav izbor, ali je moj. Barem mi to ne mogu oduzeti.

(Tog trenutka zazvoni telefon.)

MARIO:

Tko je sad?

PETAR:

Možda Ana? Javi se ti, ja ne mogu više. Celo večer čekam da me bar nazove, da se javi, da mi kaže da su sretno stigli. Barem toliko. Da je čujem još jednom.

MARIO:

Možda još nisu stigli?

PETAR:

Jesu. Ujutro su krenuli, dakle, već predvečer su bili tamo. Tko zna? Valjda joj roditelji ne daju. Ne verujem da se ona ne bi javila. Digni slušalicu, molim te.

(Mario se ustaje i podiže slušalicu.)

MARIO:

Da! Izvolite! Ah, ti si Borivoje. Major Borivoje.

PETAR:

Dobar čovek. Šta hoće?

MARIO:

E, Borivoje, reci? Kako je Petar? Onako. Malo u komi zbog nekih porodičnih problema, ali riješit će nekako. Ma, da, to mu i ja govorim. Ma, ne brini, prenijet ću mu sve. *(Spušta slušalicu.)*

Borivoje ti poručuje da se ne brineš za admirala i njegova sranja, da razmisliš o sebi i obitelji, da se središ i da je samo to važno.

PETAR:

Hvala. Jadni Borivoje, on uvek gleda kako pomoći. Otkad mu je žena umrla, i on je otišao k vragu. Njemu žena isto beše Hrvatica, zar ne?

MARIO:

Pojma nemam. Ne sjećam se ni kako se zvala. Jebi ga, do jučer to nikome nije bilo važno.

PETAR:

Zato su danas svi izoštrili sluh i ko radari, odmah love svaku izgovorenu reč, a naročito imena. Neki dan sam kupovao hleb u dućanu gde kupujem godinama i prodavačica mi, mrtva hladna odbrusi da hleba nema. A pune ga police.

MARIO:

I što si ti napravio?

PETAR:

Najpre mi se krv sjurila u glavu, pa je zamalo ne smestih u prapostojbinu. Onda se na brzinu predomislih i zamolim je jedan kruh i ona me usluži bez reči. Posle sednem u kafić preko puta i razmišljam. Prvi put sam se tada osetio strancem u vlastitoj zemlji. Ali ne običnim nego nepoželjnim strancem jer me ta prodavačica ne želi razumeti. Zna ona šta ja hoću, ali to ne želi čuti. Da je došao bilo koji stranac i isto tražio na svom jeziku i da ga je ona razumela, poslužila bi ga i još bi bila ponosna šta ga razume. A mene razume, ali me ne želi razumeti. Da ironija bude potpuna, ja retko koristim reč «hleb», nego mi se jednostavno omakla. I onda sam se vratio u dućan.

MARIO:

Zašto?

PETAR:

Da joj kažem da su meni i kruh i hleb jednako dobri i da ih razlikujem samo po tome jesu li crni ili beli. I da nisam tražio hleb da bih nju provocirao ili vređao, nego da bih ga pojeo. A ako sam je time na bilo koji način uvredio, da se izvinjavam. Onda se ona meni izvinila jer je prije mene bila neka konjina koja joj je na njeno pitanje koliko kruha želi doslovno odgovorila: «Ne trebam kruh, nego hleb». I sad ti budi pametan.

MARIO:

Kako ćeš biti pametan u sveopćem ludilu?

PETAR:

Baš tako. Kao da te netko smesti zdravog u ludnicu. I sad se ti objašnjavaj sa svim onim Napoleonima, maršalima,

generalima... Hej, znaš šta luđaci najčešće umišljaju? Da su generali! Kako ne umisle da su znanstvenici, mirotvorci, obični radnici? Jok, oni su ili generali ili neki veći čin. Ni ljudi neće da budu mirotvorci, recimo, Gandhi. I onako šiknuti znaju da od tog nema sreće. Hej, kume, gledaj van. Kiša počela padati.

MARIO:

Nemoj samo da se sad opet u tebi probudi Njegoš, pa da počneš o tome kako se i nebo rasplakalo...

PETAR:

Misliš da je Njegoš pisao o kiši?

MARIO:

Pojma nemam. Ne sjećam se.

PETAR:

Jedino ako je kiša sprečila junake u kakvog akciji. Sjebala im strategiju. Inače, čisto sumnjam.

MARIO:

Romantika na crnogorski način.

PETAR:

I šire. Na ovim prostorima zalazak sunca važan je samo utoliko da nekoj junačini ne udari sunce u oči dok preko nišana merka morskog neprijatelja. I taman da ga utamani, sunce ga zablesne, iznenadi. I neprijatelj preživi. Pa ti posle uživaj u zalasku sunca. Jebi ga, zastranili smo. A opet, o čemu ćeš drugom pričati u ova sumanuta vremena. Mi smo imali život, zar ne? Imamo se čega sećati. Ali, nekako mi ta sećanja beže, ne mogu se u prošlost vratiti, kao da se stvorila provalija između stvarnosti i prošlosti.

MARIO:

Ni ja. Tko bi ga znao. Valjda se sve ovo zlo obrušilo baš na ta sjećanja, na tu mladost i ono što je vrijedilo u njoj. Kao da to zlo vodi podzemni psihološki rat s našim prošlostima, gasi jedan po jedan svjetionik po njoj, pa ti plovi po tom mrklom mraku. I kao da je pobacalo zapreke po prošlosti i tako oslijepljen samo nalijećeš s jedne na drugu. Nigdje onog lijepog. Znaš da je tu negdje, na dohvat ruke, a opet, nikako da ga se dočepaš.

PETAR:

Tako nekako. Ja sedim celo popodne tu i pokušavam dozvati u pamćenje Anu i sebe i naše prve dane. I ne ide. Vidim te trenutke negde u daljini, na horizontu, u magli, vidim njenu siluetu, ali ne mogu videti onaj osmeh, oči, sjaj u njima. Valjda bez budućnosti izgubiš i prošlost, ostane ti samo ova surova stvarnost, sada i ovde, koja hoće po svaku cenu da ti presudi za ono šta bi mogao biti sutra i za ono šta si bio jučer. I ako, onako očajan, nešto prigovoriš presudi, sudac, ta neumoljiva stvarnost,

počne ti se u oči luđački smejati, ni sama ne verujući da možeš biti toliko izgubljen slučaj pa da ne vidiš da razlozi presude ionako nemaju nikakve veze s izrečenom kaznom. Ti si kriv samo zato što si se sticajem okolnosti zatekao na pogrešnom mestu u pogrešno vreme. Samo zato. I kako onda da se braniš?

MARIO:

Nikako. Tvoji argumenti nisu nikome važni, to sam ti već rekao. Sada se uvažavaju samo službeno proklamirani narodni argumenti, a pojedinačni ne. Nemaš ih ni kome reći, osim istim takvima kao što si i sam, čiji argumenti jednako ništa ne znače kao ni tvoji. I tko je tebi kriv što pripadaš jednom od tih naroda? Nitko. A kad je već tako, budi dovoljno lukav i pokušaj nadmudriti taj narod i nekako preživjeti, a da ti ne uzme i prošlost i argumente. Barem ne potpuno.

PETAR:

E, to ne ide. Ili sve ili ništa.

MARIO:

Nevjerojatno je koliko jedan tako inteligentan i obrazovan čovjek kao što si ti može biti zatucan na vlastitu štetu. Razumiješ da «narod» boli kurac za tebe i tvoja promišljanja. Pa, što bi onda tebe bolio za njegova? Uvaži ih pro forma, tek toliko da nekako preživiš a da se ne zgadiš sam sebi.

PETAR:

Ne mogu. Od mene neće ostati ni «č» od čoveka, ako te njihove razloga uvažim tek pro forma. Jer što je drugom pro forma, za mene je biti ili ne biti.

MARIO:

Slušaj, Shakespeare, promijenilo se sve. Tko si ti da bi se mogao suprotstaviti većini, da ne kažem svima? Što ćeš napraviti? Uzeti karanfil i stati s njime ispred tenka, dok većina te karanfile baca pod njegove gusjenice?

PETAR:

Ma, jebi ga, znam da jedna lasta ne čini proleće. Ja samo želim...

MARIO:

Što? Živjeti kako si živio do sada?

PETAR:

Pa, da. Dobro, znam da je nerealno i glupo, znam da njih boli za moje želje, ali imam pravo barem reći. Ako više ne možemo zajedno, ajde da se dogovorimo...

MARIO:

S kim da se dogovoriš? S Bogom! Nema dogovaranja. Njima to ne treba. Nijednima. Jebeš državu ako je stekneš u miru. Kakva je to država? Kako ćeš ući u povijest bez bitaka? Bez tisuća

poginulih na oltarima domovina, otadžbina i tome sličnih ideala. Bez suza i krvi. O čemu će pričati budući naraštaji? Da ste dobili državu sa smiješkom, u pristojnom civilnom odijelu? Ovdje da je netko i daje na takav način, oni je ne bi uzeli. Usto, ako državu stekneš u miru, uz nju idu i nekakve, kakve-takve civilizacijske tečevine, zar ne? E, tu je zajeb. Ako bi netko od velikih vođa možda, kažem možda, i pristao na državu bez rata, u što čisto sumnjam, na te tečevine neće nijedan pristati sigurno. Koji kurac da rade s njima? I kakva bi to vladavina bila? U kojoj ih ti imaš pravo zajebavati sa svojim argumentima?! Malo kurac. Nisu blesavi da se time zamaraju. Teži im je jedan tvoj argument nego pet bitaka, razumiješ li ti to? S tvojim argumentima ne mogu izići nakraj, a s mrtvima mogu. Dapače! Što je mrtvih više, lakše će ostale ovce stjerati u tor i konsolidirati se za nova osvajanja.

PETAR:

I sad ti ponavljaš sve šta sam ja rekao, samo na drugi način.

MARIO:

Postoji i treći, četvrti, peti, stoti način – samo da se nekako preživi. To je suština.

PETAR:

To je kurac.

MARIO:

E da, i to je točno. Dakle?

PETAR:

Dakle, šta?

MARIO:

Jesi li napokon shvatio da se moraš opametiti i misliti na sebe.

PETAR:

Nisam.

MARIO:

E, jebi ga!

PETAR:

U stvari, jesam, ali mi nije prihvatljivo. Rekao sam ti to već.

MARIO:

Zamisli da stvarno napraviš sranje, da se ukokaš. Koga za to boli uvo?

PETAR:

Mene. Radi se o meni. Ubijam se zbog sebe, a ne zbog drugih. Dobro, filozofu, možda i zbog drugih, među kojima se više ne mogu naći.

MARIO:

Promijeni sredinu.

PETAR:

Ne mogu.

MARIO:

Stvarno si totalno sjeban. Totalno. Kako ne možeš shvatiti...

PETAR:

Shvaćam, čoveče, shvaćam. Nisam toliki idiot. Ali niti toliki da bih učestvovao u tome.

MARIO:

Nemoj učestvovati. Izmakni se.

PETAR:

Gde? Daj, ne ponavljaj se! Nas obojica sve savršeno razumemo, ali obojica jebemo onog drugog u zdrav mozak pokušavajući dokazati nedokazivo. Jebeš sve to. Ovo ne vodi ničemu. Ej, ako Ana nazove, reci joj da zove kasnije, da ću joj se javiti sigurno. Shvatit će ona. Ne gledaj me tako! Nisam prolupao. Ili jesam, ali nije važno. Reci joj da sam je zamolio da pročita jedno poglavlje u Bibliji koje sam joj posebno obeležio.

MARIO:

U čemu?!

PETAR:

U Bibliji. Jesi li čitao Bibliju? Jesi? Vidi bogati, tko bi rekao. E pa dobro, i ja sam nedavno. Znaš da je Ana crkvenjak, da nije jebala naša komunistička tupavljenja. Usijana dalmatinska glava.

MARIO:

Znam. U početku si imao problema s tim, sjećam se. Jednom si sekretaru Partije rekao da ona može vjerovati u zlatno tele, samo da ti skuha ručak i da te ne vara. Ne znam u što je sekretarova žena u to vrijeme vjerovala, ali ono s vjernošću joj nije bila jača strana pa ti dosjetka baš i nije bila najprimjerenija.

PETAR:

Da. Zamrzi me čovek, ni kriva ni dužna. Nisam imao blagog pojma o sklonostima njegove žene. Jebi ga! Kako god bilo, kad je sve ovo krenulo, zadnjih meseci, ja ti uzeh Bibliju i polako, list po list, da vidim u šta mi to žena veruje. Vrlo poučna knjižica. I tako nađoh jedan tekst o ljubavi, taj što sam ga označio. Vredi ga pročitati. Tamo je na noćnom ormariću, pored kreveta, ako hoćeš.

MARIO:

Ne bih sada. Nekako mi ne ide noćas.

PETAR:

Zašto? Kad će ti ići ako ne u ova biblijska vremena? Kako hoćeš. Hej! Znaš li gde bi Isusa sad razapeli, da se slučajno opet vrati među ljude?

MARIO:

Znam, ali mu to ne bih savjetovao, jer pored toliko razapetih, nitko ne bi ni primijetio da se vratio među nas.

PETAR:

Verovatno. Nego, znaš zašto si mi potreban noćas? Šta mi je najvažnije? Čovek se rađa, živi i umire s raznim strahovima koji ga progone i na kraju dokusure. Mene više nije strah ničega, osim jedne stvari. Užasno se plašim da me se ne bi moja deca sutra, kad jednom odrastu, odrekla samo zbog toga šta sam to šta jesam. I da kroz život ne uspeju naučiti voleti. Bojim se da ih ne nauče mrzeti druge samo zato šta nisu kao oni. Njihov ded je i Anin otac, Hrvat, i moj otac, Srbin, i ne bi se smelo nikako dogoditi da se bilo kojeg od njih odreknu zašto šta su Srbin ili Hrvat. Tu mi ti moraš pomoći.

MARIO:

Kako?

PETAR:

Tako da im kažeš istinu o meni. Ništa više, jer više od toga i ne možeš napraviti. A šta će oni s tom istinom napraviti, neka sami odluče. Moje je da se nadam, jer mi ništa drugo ne preostaje.

MARIO:

A Ana? Neće im ona dozvoliti da te zaborave, sve da ti i odeš trajno.

PETAR:

Ana? Tko zna šta će njoj život doneti! Ja sam Anu do jučer poznavao i beskrajno joj verovao. Ja je i sada volim, ali verujem samo tebi. Ana će, možda iz najbolje namere, prešuteti nešto šta se moralo na vreme reći, jer i istine imaju svoj vek trajanja. Nakon šta im taj rok istekne, više ne znače ništa ili barem ne ono šta bi trebale značiti. A ti nećeš da ih prešutiš jer se rukovodiš sasvim drugim pobudama od nje. Dakle, obećaješ mi?

MARIO:

Što?

PETAR:

Da ćeš im na vreme reći istinu o meni.

MARIO:

Znaš da hoću ako budem morao. Mislim, ako ti to ne budeš mogao iz bilo kojeg razloga. A kako te slušam, sve mi se više čini da bi stvarno mogao napraviti kakvu glupost. Makar se ne usuđujem ni misliti što bi to mogao uraditi.

PETAR:

Pustimo sad to. Uglavnom, Ani samo spomeni ono s Biblijom. I kaži joj da u tome nema nikakvih zadnjih namera. Raskrstio

sam sa svim takvim namerama, ako sam ih i imao. To joj je zahvala za sve one divne godine iza nas kada je stvarno bila stup ove porodice. Žena vredna poštovanja i ljubavi. I sada je. Možda je njen odlazak doista jedino pametno šta je mogla napraviti. Uvek je bila realna, na zemlji. Možda je tako bolje za decu, da ih drugi ne razapinju između nas.

MARIO:

Možda će se vratiti kad sredi djecu?!

PETAR:

Neće. Ne bi ostavila decu ni za što na svetu. Doduše, do jučer sam mislio da ne bi ni mene...

MARIO:

Nije te ostavila. Privremeno se sklonila.

PETAR:

Dobro, privremeno se sklonila od mene...

MARIO:

I ne od tebe, nego od onog što ti predstavljaš u toj uniformi.

PETAR:

U redu, privremeno se sklonila od uniforme. Jesi li sad zadovoljan? Jesi? Hvala Bogu. Nema stvari koju ne možeš na sto načina objasniti. Samo šta svako objašnjenje kod mene ima isti kraj. Na kraju svakog ja ostajem sam, ko popišan cvet, šta kažu u onoj pesmi. Ej, kad smo već kod raznih krajeva, je l' se sećaš kako je onaj licemer od kapetana bojnog broda, onaj Antić, neki dan celo jutro drvio o humanizmu, a na kraju predavanja pustiše himnu i internacionalu?

MARIO:

Dehumanizaciju čovjeka možeš provesti i uz taktove valcera, i uz internacionalu, a naročito uz himne svih vrsta. Možeš i humanizaciju, samo malo teže. Sjećam se. Što s tim?

PETAR:

Sad ću i ja da stavim na gramofon «Hej Slaveni» i da odvrnem do daske.

MARIO:

Otkud ti himna?

PETAR:

Od Bregovića, Bijelo Dugme, prepevo čovek. Ima i «Lijepa naša» i «Đurđevdan». Čak je i neku albansku prepevo.

MARIO:

Ima li nešto što nije prepjevao?

PETAR:

Ima, one za koje dobivaš od šest meseci do nekoliko godina ćorke. Njih je ostavio novim naraštajima.

(Petar traži ploču u komodi. Nalazi je i stavlja na gramofon. Sobom se razlijegeše zvuci himne «Hej Slaveni». Okreće jačinu zvuka do kraja.)

PETAR:

Ajmo kume, ustaj!

(Mario ustaje i oni zagrljeni pjevaju uglas himnu. Pri kraju himne Petar počne plakati).

MARIO:

Kume, ne plači nego pjevaj!

PETAR:

Jebeš himnu na koju ne možeš suzu pustiti. A šta su se tebi oči zarvenile?

MARIO:

Od dima.

PETAR:

Aha, od dima. Gust, majku mu jebem, je l' da. Ne može biti gušći.

(Završava himna. Mario sjeda natrag na trosjed. Petar mijenja ploču. Pušta «Lijepa naša».)

PETAR:

Ustaj, kume, da zapevamo lepoj našoj, pa sutra bila čija god.

(Mario ustaje i oni zagrljeni pjevaju i ovu himnu. Obojica plaču. Himna završava i Petar stavlja pjesmu «Đurđevdan» i jedno vrijeme je slušaju istom jačinom kao i himne, a potom Petar smanjuje ton i oni sjedaju na trosjed. Petar toči konjak.)

PETAR:

Kume, na zdravlje! Živeo ti meni sto godina. Volim te ko brata. Ovu na iskap.

MARIO:

I ja tebe, kume. Ajde, na iskap kad si zapeo.

PETAR:

Još jednu natoči. Naiskap.

MARIO:

Ne mogu više. Zakoči malo kume.

PETAR:

Nema više kočnica, kume. Otkazale. U zdravlje. Još samo ovu treću, na iskap, pa smo gotovi. Ajde, zbog kuma.

(Piju i treću na iskap. Mario se zakašlje. Pjesma «Đurđevdan» se i dalje potihlo čuje. Petar zapali cigaretu i uzima pištolj.)

MARIO:

Što će ti sad pištolj?

PETAR:

Kume, jesi li igrao ikad ruski rulet?

MARIO:

Nisam lud. Kakve sam sreće, da nema ni jednog metka unutra, ja bih glavu izgubio. Onako, na prazno.

PETAR:

A balkanski rulet?

MARIO:

Koji ti je to?

PETAR:

Isto kao ruski, samo se igra s tetejcem, ovim u ruci.

MARIO:

Jesi li ti normalan? Prvo, ruski rulet je idiotizam sam po sebi, a drugo, on se igra s revolverom, a ne s pištoljem. S pištoljem si sigurno ukokan, tu nema alternative.

PETAR:

Pa, kažem ti, balkanski rulet, bez alternative. Nova vrsta, koja će se, akobogda, tek razviti ovih godina šta slede. *(Ostavlja cigaretu u pepeljaru, te stavlja pištolj na sljepoočnicu. Mario upravo pripaljuje cigaretu.)* Kume, pozdravi mi decu i Anu kad ih vidiš. Reci deci da ih volim najviše na svetu, a Ani da sam je voleo najviše na svetu i da joj sve opraštam.

MARIO *(Naglo ustaje i kreće prema Petru):*

Kume, ne igraj se s...

(Prasak pištolja, detonacija u sobi. Petar si puca u sljepoočnicu i pada preko fotelje na pod, obliven krvlju. Mario zapanjeno gleda, raširenih očiju i usta. Pokušava nešto reći, miče usnama, ali se ništa ne čuje. Stoji tako, očito nesvjestan onoga što se desilo. Iz ruke mu ispada cigareta na pod. Pjesma «Đurđevdan» je završila.)

MARIO:

K...k... kume, bog te jebo, što napravi?

(Spušta se na koljena do njega, diže mu glavu s poda.)

MARIO:

Kume! Kume! (*Plače.*) Pa, jebo te bog, i tebe i Balkan i rulet i takvu sreću. Kume! (*Zvoni telefon.*) Odjebi! Kume! (*Telefon ne prestaje zvoniti.*) Odjebi! (*Telefon i dalje zvonit. Mario uzima drugi pištolj sa stola i u polusjedećem položaju puca u telefon. Prvi put promašuje. Podivlja, ustaje na noge i ispuca cijeli šaržer. Telefon i dalje zvonit. Mario baca pištolj u kut i ide do telefona. Podiže slušalicu.*) E, da vam majku jeb... Ana? Jesi li to ti? Oprosti! Nisam tebe očekivao. Što ja radim ovdje? Pojma nemam! Plačem i jedem tuđa govna. Gdje je Petar? E, moja Ana, zakasnila si nekoliko minuta. Samo nekoliko minuta o kojima ćeš imati vremena razmišljati ostatak života. Baš kao što je on i rekao da će biti. Hoćeš ga čuti? Prekasno. Trebala si ostati i poslušati ga, sad je kasno. Ne, nije se ubio. Balkanski rulet. Ne znaš što je to?! Nisam ni ja do maloprije znao. Što mu se desilo? Eh! Zašto plačem? Ne plačem, nego na glas razmišljam, a danas ne možeš na glas razmišljati bez suza. (*Uzima telefon i nosi ga do stola, odakle uzima pismo i čita.*) Što šutim? Čitam tvoje pismo. «Ljubavi! Molim te, pokušaj me razumjeti. Ovo nije moj izbor. Morala sam zbog djece, njihove budućnosti...» Molim! Zašto ja to čitam? Baš hoćeš razgovarati s Petrom. Dobro. Evo. (*Spušta slušalicu na Petrovu mrtvu glavu, sjeda na trosjed i pali cigaretu. Suze mu idu niz lice. Potpuna tišina. On sjedi, puši i gleda kroz prozor. Tako prolazi minuta- dvije. Polako stavlja cigaretu u pepeljaru i ponovno uzima slušalicu.*) Ana, što je bilo? Ne odgovara ti! E, vidiš, Ana, da samo znaš koliko toga ti je rekao u ovoj minuti tišine. I... Ah... Vidiš, prihvatio je tvoj ili čiji već izbor bio, samo nije mogao prihvatiti da njega nema u vašoj budućnosti. Od sada ćeš moći s njim samo ovako razgovarati. Preko tišine. Ali, ne brini se. Uvijek će ti se javiti, samo ga ti nazovi. Obećao mi je. A znaš njega kakav je. Uvijek održi obećanja. I uvijek ima vremena za svakoga, a pogotovu za tebe. I djecu. Njih ćeš morati naučiti kako će ga zvati. Siguran sam da se već prijavio za stalno dežurstvo na nebu. (*Polako ustaje i nosi telefon natrag.*) Siguran sam i da ga je imenjaka već ubacio preko reda, da već čeka. Samo ti zovi. Javit će se on. Bez brige. Samo zovi! (*Pogled mu pada na zakrvavljeni telefon. Vrti ga u ruci. Odjednom revoltirano baca telefon o zid.*) Samo zovi! (*Govori sve tiše plačući.*) Javit će se on. Samo zovi!

KRAJ